

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD PREŠOV
PRACOVISKO LEVOČA

**PAMIATKOVÁ ZÓNA
NIŽNÉ REPAŠE**

**ZÁSADY
OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA**

Autori :

Ing. Peter Odler
Dr. Gabriel Lukáč
Ing. Eva Semanová

LEVOČA 2011

O B S A H

URBANISTICKO-HISTORICKÝ VÝSKUM ÚZEMIA

A.	Základné údaje o území	4
B.	Údaje o zadaní a spracovaní výskumu	4
C.	Údaje o územnoplánovacej dokumentácii, podkladoch, prameňoch a použitej literatúre	6
D.	Historický a urbanisticko-architektonický vývoj územia	7
E.	Charakteristika pamiatkových hodnôt územia	11
F.	ZÁSADY OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA	
a)	Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia rešpektujúce hodnoty územia a kultúrnych pamiatok nachádzajúcich sa na tomto území	39
b)	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parceláciu vo vzťahu ku kultúrnym pamiatkam a hodnotám územia	40
c)	Požiadavky na zachovanie hodnotnej objektovej skladby pamiatkového územia	43
d)	Požiadavky na zachovanie výškového a hmotovo-priestorového usporiadania objektov	53
e)	Požiadavky na zachovanie prvkov uličného interiéru	53
f)	Požiadavky na zachovanie charakteristických pohľadov a priehľadov	57
g)	Požiadavky na zachovanie siluety a panorámy	58
h)	Požiadavky na zachovanie a prezentáciu prípadných archeologických nálezísk a na ich začlenenie do organizmu sídla alebo územia	59
i)	Požiadavky na zachovanie, ochranu a regeneráciu zelene v pamiatkovom území	59
j)	Návrh opatrení na záchranu, obnovu a vhodné funkčné využitie pamiatkového územia	60
G.	Parcelné vymedzenie hraníc pamiatkového územia a ochranného pásma	60
H.	Grafická a fotografická dokumentácia skúmaného územia	63

**URBANISTICKO - HISTORICKÝ VÝSKUM
PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA**

A. Základné údaje o pamiatkovom území

A.1. NÁZOV PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA

Pamiatková zóna Nižné Repaše

A.2. TYP PAMIATKOVEJ ZÓNY

Vidiecka

A.3. NÁZOV OBCE, PODĽA ZÁKLADNEJ ÚZEMNEJ JEDNOTKY A KATASTRA, V KTOROM SA PAMIATKOVÁ ZÓNA NACHÁDZA

Nižné Repaše, katastrálne územie Nižné Repaše.

A.4. OKRES

Levoča

A.5. KRAJ

Prešovský

A.6. ORGÁN, KTORÝ ÚZEMIE VYHLÁSIL, DÁTUM VYHLÁSENIA

Okresný úrad v Spišskej Novej Vsi podľa § 7 ods. 7 a § 174 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 472/1990 Zb. o organizácii miestnej štátnej správy a §6 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti, dňa 30.11.1993 Vyhláškou č. 4/93 vyhlásil Pamiatkovú zónu ľudovej architektúry Nižné Repaše. Vyhláška nadobudla účinnosť dňa 31.8.1994 uverejnením oznámenia vo Vestníku vlády Slovenskej republiky v číastke 2., ročník 4.

Ochranné pásmo Pamiatkovej zóny Nižné Repaše nebolo samostatne vyhlásené, hranice ochranného pásma sú súčasťou prílohy Vyhlášky č. 4/93 Okresného úradu Spišská Nová Ves, ktorou bola vyhlásená Pamiatková zóna ľudového staviteľstva Nižné Repaše.

A.7. ČÍSLO V REGISTRU PF : 59

B. Údaje o zadaní a spracovaní výskumu

B.1. Požiadavka a dôvod realizácie urbanisticko-historického výskumu

Dňa 1. apríla 2002 nadobudol účinnosť **zákon NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov** (ďalej len „pamiatkový zákon“), ktorý bol dňa 28.04.2009 novelizovaný. Pamiatkový zákon v § 29 definuje podmienky základnej ochrany pamiatkového územia takto:

(1) *Základná ochrana pamiatkového územia je súhrn činností a opatrení, ktorými orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností zabezpečujú zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb, areálov alebo urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia.*

(2) *Krajský pamiatkový úrad alebo osoba oprávnená podľa § 35 odseku 3 vypracúva zásady ochrany pamiatkového územia, ktoré sú dokumentom na vykonávanie základnej ochrany podľa odseku 1. Zásady sú súčasťou územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu.²¹⁾*

(3) *Zásady ochrany pamiatkovej rezervácie alebo pamiatkovej zóny obsahujú požiadavky na primerané funkčné využitie územia, na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie, objektovej skladby, výškového a priestorového usporiadania objektov, prvkov interiéru a uličného parteru, charakteristických pohľadov, siluety a panorámy, archeologických nálezísk, prípadne ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia.*

(4) *Orgán oprávnený schváliť územnoplánovaciú dokumentáciu územia,^{28a)} v ktorom sa nachádza pamiatková rezervácia, pamiatková zóna, nehnuteľná kultúrna pamiatka, ochranné pásmo, archeologický nález alebo archeologické nálezisko evidované podľa § 41, si pred jej schválením vyžiada stanovisko miestne príslušného krajského pamiatkového úradu.*

²¹⁾ Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov.

^{28a)} § 22 zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov.

Z dikcie pamiatkového zákona vyplýva požiadavka na vypracovanie **zásad ochrany pamiatkového územia**. Pamiatkový úrad Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave zahrnul vypracovanie Zásad ochrany pamiatkového územia: Pamiatkovej zóny Nižné Repaše do Plánu hlavných úloh pre rok 2007 pod zn. 2d s upresnením postupného spracovania v schválenom harmonograme. V zmysle § 29 pamiatkového zákona zásady ochrany pamiatkového územia vypracúva krajský pamiatkový úrad alebo osoba oprávnená podľa § 35 ods. 3. V tomto prípade Zásady ochrany pamiatkového územia: Pamiatkovej zóny Nižné Repaše (ďalej len „zásady“) vypracoval Krajský pamiatkový úrad Prešov, pracovisko Levoča (ďalej len „krajský pamiatkový úrad“).

V zmysle § 29 ods. 2 pamiatkového zákona krajský pamiatkový úrad alebo osoba oprávnená podľa § 35 ods. 3 vypracúva zásady ochrany pamiatkového územia (ďalej len „ZOPÚ“), ktoré sú **dokumentom** na vykonávanie základnej ochrany podľa § 29 ods. 1 pamiatkového zákona.

B. 2. Údaje o zadaní a spracovaní dokumentácie urbanisticko-historického výskumu

Obec Nižné Repaše bola dňa 30.11.1993 vyhlásená Vyhláškou Okresného úradu Spišská Nová Ves č. 4/93 za pamiatkovú zónu ľudovej architektúry spolu s obcou Torýsky, obe situované v severnej časti okresu Levoča. Pamiatková zóna Nižné Repaše je zapísaná v Registri pamiatkových území – pamiatkových zón Pamiatkového úradu SR Bratislava pod č. 59.

V roku 1994 bol Pamiatkovým ústavom Bratislava spracovaný prvý komplexný metodický materiál - Zásady pamiatkovej starostlivosti pre Pamiatkovú zónu Nižné Repaše. Jeho cieľom bolo stanovenie kritérií pre stavebnú a inú činnosť na území pamiatkovej zóny z hľadiska ochrany pamiatkovej starostlivosti.

Požiadavka na vypracovanie komplexného materiálu pre PZ Nižné Repaše, v zmysle zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov, vyplynula na základe záverov revízie existujúcich podkladov na ochranu, obnovu a prezentáciu hodnôt pamiatkového územia, ktorá bola vykonaná v roku 2003. Návrh zásad ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt územia bol spracovaný v zmysle vyhlášky MK SR č. 253/2010, zo dňa 17.05.2010, ktorou sa vykonáva zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.

Zásady ochrany pamiatkového územia obsahujú požiadavky na primerané funkčné využitie územia, na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie, objektovej skladby, výškového a priestorového usporiadania objektov, prvkov interiéru a uličného parteru, charakteristických pohľadov, siluety a panorámy, archeologických nálezísk, prípadne ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia.

C. Údaje o územnoplánovacej dokumentácii, podkladoch, prameňoch a použitej literatúre

C.1. Prehľad územno-plánovacích dokumentácií a štúdií:

- Územný plán veľkého územného celku Prešovský kraj, r. 1997, ktorého záväzná časť bola vyhlásená nariadením vlády SR č. 216/1998 Z. z. a zmenené a doplnené nariadením vlády č. 679/2002 Z. z. (nové znenie) a nariadením vlády SR č. 111/2003 Z. z.

C.2. Mapové podklady:

- Katastrálna mapa Nižných Repáš v mierke 1:2000 vydaná Úradom geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky z r. 1995 (s vpísanými úpravami Katastrálnym úradom, Správou katastra Levoča)
- Katastrálna mapa Nižných Repáš v mierke 1:5000 vydaná Úradom geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky z r. 1995
- Mapa širších vzťahov mierke 1 : 50 000

C.3. Staršie prieskumy a výskumy, archeologické výskumy územia:

- Nižné Repaše, okres Spišská Nová Ves, Zásady pamiatkovej starostlivosti pre pamiatkovú zónu, Pamiatkový ústav Bratislava, PhDr. Z. Liptayová, 1994
- Vyhodnotenie stavu Pamiatkovej zóny obce Nižné Repaše, Pamiatkový ústav Bratislava, Regionálne pracovisko Levoča, Ing. P. Odler, 1999.

C. 4. Archívne materiály:

- Katastrálna mapa Alsó Répás, z r. 1869, reprodukcia z r. 1942
- reprodukcia historickej mapy z 1. vojenského mapovania z r. 1769
- reprodukcia historickej mapy z 2. vojenského mapovania z r. 1821
- reprodukcia historickej mapy z 3. vojenského mapovania z r. 1876

C. 5. Odborná literatúra a evidované pramene:

- Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III, VEDA, 1977, s.171
- Soják M.: Stručné dejiny Spiša od najstarších čias po rozhranie letopočtov. In: Terra Scepusiensis. Stav bádania o dejinách Spiša. Levoča – Wrocław, 2003
- Kol. autorov: Súpis pamiatok na Slovensku, III. zväzok, vyd. Obzor, Bratislava, 1968, s. 386, 387
- Beňko, J.: Osídlenie severného Slovenska, IV, Severozáp. časť Spiš. Stolice, Košice, 1985
- Vydra, J.: Ľudová architektúra na Slovensku, Bratislava, 1954, 1958
- Kol. autorov: Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska, Bratislava, 1995
- Kovačevičová, S.: Zmeny sídelných typov centier a dominánt dedín Slovenska v posledných desaťročiach, In.: Slovenský národopis, 14, 1966, s. 620-649
- Mencl, V.: Ľudová architektúra v Československu, Praha, 1980
- Kol. autorov: Ľudová architektúra a urbanizmus vidieckych sídiel na Slovensku, Bratislava, 1998, s. 293
- Pri príležitosti 720-tého výročia prvej písomnej zmienky bola v r. 2004 vydaná malá brožúrka o histórii obce, jej autorom je František Žifčák

D. Historický a urbanisticko-architektonický vývoj územia

D.1. Historický vývoj sídla a zásadné urbanistické vývojové etapy

Historický dátum	Historická udalosť	Stavebná činnosť
r. 1270	Prvá písomná zmienka o veľkom lese menom Repach	
r. 1278	Görgeyovci zo Spišského Hrhova sa stali vlastníkami lesa Repach	
koniec 13. a zač. 14. stor.	Görgeyovci založili dve obce,	

	ktoré prevzali meno lesa - Repaše	
r. 1311	Prvá zmienka o obci	
r. 1323	Písomná zmienka o dvoch Repašoch /Keeth Repas/	
14. stor.		Existencia ranogot. kostola zasväteného sv. Jánovi Krstiteľovi, neskôr sv. Anne
r. 1342	Písomná zmienka o Veľkých a Malých Repašoch	
15. a 16. stor.	Príchod Rusínskeho obyvateľstva a nahradenie pôvodných slovenských, alebo nemeckých katolíkov	
r. 1517	Záloha obce pre Spišskú Kapitolu	
r. 1529	Pomenovanie obce Maďarmi „Alsorepas“	
r. 1532	Vyplienenie obce Kežmarčanmi	
r. 1629	Pomenovanie obce ako Nižný Rapaš	
r. 1680	Pomenovanie obce ako Malé Repaše	
17. stor.		Zaklenutie lode kostola
r. 1700	Gréckokatolícke vierovyznanie a existencia fary	
r. 1879		Obnova kostola
19. stor.	Vystáhovalectvo do Ameriky	
r. 1950		Existencia niekoľkých mlynov a kušníerskej dielne na výrobu koží
1. pol. 20. stor.		Výroba poľnohosp.nástrojov
r. 1993	Vyhlásenie Pamiatkovej zóny Nižné Repaše	

D.2. Historický a stavebný vývoj sídla

Obrovské lesné komplexy severne od Levoče i od hlavných európskych ciest a ich údolia boli dlho neosídlené. Ich systematické osídlenie prichádza na rad až v období po tatárskom vpáde, keď sa dávajú do poriadku majetkové pomery na Spiši a zaslúžilým kolonizačným rodom – často cudzieho pôvodu – sa pridávajú veľké pôdne celky, často aj s cieľom ich osídliť a tak mať z nich úžitok pre zemepána. Takouto významnou rodinou na Spiši bola rodina zo Spišského Hrhova a z Toporca – Görgeyovci. V roku 1278 tak dostali aj

veľký les, spomínaný už od roku 1270 pod menom Repach. Tu založili koncom 13. stor. a začiatkom 14. stor. aj dve obce, ktoré prevzali meno lesa – Repaše. Obec sa prvýkrát spomína v roku 1311, ale v roku 1323 sa spomínajú už dva Repaše, ešte pomenovaním neodlíšené (Keeth Repas). Až v roku 1342 sa hovorí o Veľkých a Malých Repašoch.

Dá sa predpokladať, že prvotnými Repašmi boli Nižné Repaše. Ich pôvodné obyvateľstvo bolo akiste slovenské alebo nemecké a katolícke. Až asi v 15. alebo v 16. storočí muselo vymrieť, alebo sa odsťahovať a na jeho miesto prichádza obyvateľstvo Rusínske, usadené tu na základe valašského práva, ktoré si so sebou prináša aj východný obrad.

V roku 1529 sa Nižné Repaše uvádzajú ako Alsorepas, teda majú maďarské pomenovanie. V roku 1629 sa uvádzajú aj ako „Nižný Repaš“, v roku 1680 ako Malé Repaše. Niekoľkokrát sa obec dostala do zálohy iným zemepánom. Napríklad v roku 1517 bola v zálohe Spišskej Kapituly, ktorej patrili Vyšné Repaše. Susedstvo s Levočou bolo pre obec pomocou, pretože občania si tu ľahko našli odbyt pre svoje výrobky, ale často ju aj ohrozovalo. Počas storočnej vojny medzi Levočou a Kežmarkom bola obec neraz vyplienená.

Už pri založení obce, začiatkom 14. storočia, bol postavený kostol, zasvätený spočiatku asi sv. Jánovi Krstiteľovi, neskôr sv. Anne. Nie je známe, či aj obyvatelia Nižných Repáš prešli počas reformácie na evanjelickú vieru, ako takmer všetky ostatné obce na Spiši, ale keď sa v roku 1700 robila vizitácia kostola, zistilo sa, že obyvateľstvo je gréckokatolícke a už 25 rokov je jeho farárom Bazilius Smrekovský. V tom čase mala obec 364 obyvateľov, gréckokatolícku školu i učiteľa. V kostole bol len jeden oltár, zasvätený sv. Anne. Zemepáni boli stále Görgeyovci. Počet obyvateľov sa ani neskôr podstatne nezvýšil. V roku 1787 ich bolo 512 a bývali v 71 domoch. V roku 1818 už bolo 115 domov a 836 obyvateľov. Keďže podmienky života tu boli tvrdé, nie je div, že od polovice 19. stor. sa začína veľké vysťahovalectvo do Ameriky. Niektorí vysťahovalci si tam zarobili peniaze, vrátili sa a prikúpili pozemky, mnohí však ostali v zahraničí natrvalo. Tak sa počet obyvateľov znížil v roku 1880 na 702, v roku 1910 len na 553. V roku 1940 mali Nižné Repaše 626 obyvateľov. Po II. sv. vojne však nastal systematický úpadok zapríčinený tým, že ľudia odchádzali za prácou do tovární a miest, a tak sa počet obyvateľov znižoval na 436 v roku 1970, na 273 v roku 1991 a až na 248 v roku 2002, ktorý je viac menej ustálený dodnes.

Aj v súčasnosti prevažná väčšina ľudí v produktívnom veku pracuje v poľnohospodárstve a lesníctve. Po roku 1989 nastal útlm odchodu mladých ľudí z obce a naopak vzrástla výstavba a obnova rodinných domov, čo so sebou samozrejme prinieslo aj percentuálny nárast počtu detí.

Urbanisticko-architektonický vývoj územia:

Nižné Repaše sú situované v Levočských vrchoch, v doline horného toku Torysy, v nadmorskej výške 740 m, 17 km severovýchodne od Levoče. Prevládajú tu pasienky, súvislejší lesný porast červeného smreka s prímiesou jedle. Zástavba obce je uličná, potočná, reťazová, so situovaním objektov po stranách cesty. Zrubové domy sú so sedlovými strechami, zväčša s tvrdou krytinou, na kratších stranách ukončené štípmi a podlomenicami, zväčša z 19. stor. Hospodárske stavby sú radené aditívne do hĺbky zástavby dvora, alternatívne rozostavané v otvorenom dvore. Sú drevené, zrubové, murované i stĺpovej drevenej konštrukcie. Pivnice, situované v svahu za dvorom sú zriadené nad terénom. V širšom a blízkom okolí obce je situovaných niekoľko prícestných kaplniek a drevených krížov, ktoré slúžili v minulosti nielen miestnym obyvateľom, ale taktiež ako orientačné body a miesta pre oddych pútnikov zo Šariša a Zemplína, putujúcich na tradičnú Mariánsku púť do Levoče.

Rozloha osídlenia a pôdorysná schéma obytno-hospodárskej zástavby bola zásadne vytýčená jednorázovo v čase jej vzniku tak, ako tomu dovoľovalo územie ohraničené svažnými brehmi údolia a korytom pretekajúceho potoka (historická mapa z 2. pol. 19. stor. a výkres č. 1). Urbanistický výraz zástavby údolia tvorený stavbami obytných domov, v pozoruhodnej symbióze s dostavbou hospodárskych objektov, ktoré v súvislých radoch uzatvárajú sídlo po stranách možného prístupu zo svažných terénov extravilánu, je výsledkom výstavby, potreby rozširovania roľníckych dvorov na pláne danosti terénu a prostredia v ktorom vzniklo.

Tieto pôdorysné danosti boli rešpektované po stáročia, jednotlivé stavebné činnosti sa im v podstate podriadili. V období posledného desaťročia 20. storočia do pôdorysu zástavby obce zasiahla svojou veľkorysou a radikálnou urbanistickou koncepciou výstavba strediskovej základnej školy (situovaná v styku pamiatkového územia, foto č. 44). Iné zásahy sa prejavujú iba lokálne v realizáciách jednotlivých stavieb či úprav domov. Základná pôdorysná schéma potočného osídlenia, pravdepodobne najskôr osady, postupne obce, vytýčená pri jej založení sa zachovala dodnes. Zástavba obytných domov spoločne s hospodárskymi stavbami je v svojej podstate pravidelná a rešpektuje terénne danosti.

Pôvodná zástavba bola situovaná na pomerne širokých parcelách, vedných zhruba kolmo na os cestnej komunikácie. Základnou črtou zástavby parcel v PZ bolo situovanie obytného domu v prednej časti parcely smerom do ulice a situovanie hospodárskych stavieb do hĺbky parcely, pričom parcelu dvora uzatvárala v jej zadnej časti naprieč situovaná stavba stodoly, zaberajúca pri úzkych parcelách celú jej šírku. Zástavba parcel mimo ulicovej zástavby bola obdobná, ukončenie zadnej časti rovnako tvorila prevažne stodola, využívaná na hospodárske účely, príp. hospodárske stavby boli podľa povahy parcely situované na spoločnom dvore oproti obytnému domu. Postupným nárastom obyvateľov nastáva potreba riešenia rozširovania zástavby, ktorá bola realizovaná postupným delením parcel po dĺžke s rovnakým spôsobom novej zástavby roľníckych dvorov – v prednej časti zrubový dom a do hĺbky parcely hosp. stavby. V prípade, že parcela bola už tak úzka, že jej pozdĺžne členenie nebolo možné realizovať, dom bol postavený v hĺbke parcely na mieste drobných hospodárskych stavieb, v priamom pokračovaní za starším domom (foto č. 45, 50, 51, 54, 67, 73, 74).

Pôdorysný rozvrh založenia osídlenia má na východnej strane od svojho centra situovaný sakrálny objekt kostola.

Mnohé pôvodné drevené, zrubové domy boli na prelome 19. a 20. stor. storočia obnovované, niektoré originály domov zostali v tom čase prekryté vápennými omietkami (foto č. 13, 22, 39, 53, 58, 61, 129), alebo boli zničené v dôsledku ambícií ich majiteľov držať krok s novým spôsobom života a jeho príslušným dekórom a architektúrou tak ako sa to odpozorovalo vo väčších mestách v regióne. To, čo malo opodstatnenie a logiku v prostredí narastajúcich veľkomiest, kde sa súčasne s výstavbou nových štvrtí riešia širšie urbanistické vzťahy, v prostredí pomerne malej obce ako Nižné Repaše, vyznelo neraz nesúrodo a neprimerane. Do obdobia 2. pol. 20. stor. spadá i výstavba murovaných, viacpodlažných domov, v súčasnosti nevyužívaných v plnom rozsahu (foto č. 57, 73, 74, 75, 107, 113).

V druhej polovici 20. storočia bola v intraviláne obce realizovaná dvojica bytových domov (foto č. 15, 18 a 21 – situovaných mimo pamiatkového územia, i keď v jeho tesnom dotyku), niekoľko murovaných dvojpodlažných rodinných domov a objektov občianskej vybavenosti, ktoré v hmote, vonkajšej úprave, členení fasád a priestorových vzťahoch absolútne negujú dané prostredie. Sú to rodinné domy (foto č. 5 a 51), objekt zdravotného strediska na začiatku vstupu do obce zo západnej strany (foto č. 1 – situovaný mimo pamiatkového územia, ale v tesnom dotyku s ním), komplex administratívno-výrobných

stavieb roľníckeho družstva (foto č. 20 - situovaný mimo pamiatkového územia, ale v tesnom dotyku s ním), objekt základnej školy (foto č. 86), objekt reštaurácie (foto č. 80) a stavba Obecného úradu vo východnej časti obce (foto č. 91).

O školskej budove existujú písomné dokumenty už z r. 1700, keď sa robila vizitácia kostola. Neznamená to však, že sa v zimných mesiacoch nevyučovalo v niektorom sedliackom dome. Deti sa učili základným školským úkonom: čítať, písať, rátať a modliť sa. Rodičia darmi prispievali na výučbu učiteľovi, ktorý zároveň vykonával funkciu kantora a zvonára. Do roku 1700 učiteľovanie vykonávali vzdelanejší z domácich gazdov, potom nastúpil diplomovaný učiteľ. Vzhľadom k tomu, že deti mali svoje „povinnosti“ obyčajne cez rok doma na gazdovstve, veľký úžitok zo vzdelania nemali. Popri tradičnej poľnohospodárskej, pastierskej, drevorubačskej a furmanskej práci sa z mužov stávali výrobcovia šindľov, kožucho a zo žien zase tkáčky plátna a súkna. Pred rokom 1950 bolo v obci niekoľko mlynov a kušníerska dielňa na výrobu koží. Výraznejšie zmeny v ich živote priniesla až modernizácia spoločnosti v 20. storočí. Pôvodný, drevený objekt školy, situovaný na ľavej strane potoka, oproti parcele 145 (starej ZŠ), v súčasnosti neexistuje. Murovaná stavba ZŠ bola postavená v 1. pol. 20. stor. V dôsledku jej narušeného stavebno-technického stavu a výstavbe novej školy je škola nevyužívaná pre jej pôvodné potreby.

Hlavným komunikačným prepojením je cesta, vedúca stredom obce v menšej, či väčšej vzdialenosti sledujúc meander koryta Torysy. Druhá podružná cestná komunikácia, prebieha po južnom kraji brehu potoka, rovnobežne s hlavnou cestou (dolný koniec obce). Povrchy oboch komunikácií sú upravené tvrdoliatym asfaltom, povrch južnej cesty vo východnej polohe je bez úpravy. Odvod dažďovej vody čiastočne zabezpečený povrchovým kanálom s vyústením do Torysy. Pôvodné komunikácie boli bez povrchových úprav, riešené len hlineným, utláčaným povrchom, v 2. pol. 20. stor. spevnené kamenným podkladom a asfaltovým povrchom. Doprava osôb a tovaru prebiehala a prebieha len po cestách. Pravidelnú dopravu osôb zabezpečovala pošta dostavníkmi a gazdovia s vozmi.

Zásobovanie vodou bolo do konca 20. stor. riešené samostatnými studňami, ktoré boli nenahraditeľnou súčasťou každého hospodárskeho dvora. Situovanie studní vo väčšine prípadov v blízkosti hnojísk spôsobilo, že po rozboroch kvality bolo zistené, že táto nie je vhodná na bežné používanie. S výstavbou vodovodu pre celú obec sa začalo koncom 20. stor. V obci pokračuje budovanie kanalizácie.

Na športové využitie obyvateľov slúži viacúčelové športové ihrisko vybudované pri základnej škole s umelým povrchom.

Telefónna sieť zapojená v 2. pol. 20. stor. je vedená vzdušnými vodičmi po stĺpoch elektrického vedenia.

Obec má vypracovanú štúdiu na plynofikáciu obce.

Pred zavedením elektriny verejné osvetlenie v Nižných Repašoch neexistovalo. Elektrifikácia obce bola realizovaná v 2. pol. 20. storočia, spoločne s inštalovaním verejného osvetlenia.

E. Charakteristika pamiatkových hodnôt územia

a) Funkčné využitie územia

Zachovanie funkcie, ktorú chránené územie plní

Prioritnou funkciou, ktorú obec plnila v minulosti, a ktorej zachovanie v súčasnosti a budúcnosti patrí k hlavným požiadavkám na ochranu funkčného využitia PZ, je funkcia bývania – obytná. Zabezpečenie bývania je realizované v drevených, zrubových domoch, ktoré tvoria základ pamiatkového fondu, doplnené o murované domy, jednopodlažné, jednopodlažné s obytným podkrovím a nevhodné domy dvojpodlažné, ktoré v rámci sídla je potrebné architektonicky upraviť, príp. prekryť vhodnou zeleňou. V rámci rehabilitácie obytnej funkcie v PZ Nižné Repaše je nevyhnutné preferovať obytnú (trvalú alebo prechodnú - rekreačnú) funkciu v priestoroch ľudových domov a rovnako novostavieb domov, ktoré tradične slúžia na bývanie.

Druhá funkcia uplatňovaná v pamiatkovom prostredí je občianska, kultúrna a spoločenská, ktorá je prezentovaná objektom Obecného úradu, s pristavanou spoločenskou sálou. Na východnej strane od stredu obce je situovaný objekt kostola a fary, v 2. pol. 20. stor. využívaný ako zdravotné stredisko. Funkciu týchto objektov je do budúcnosti potrebné zachovať.

Doplnkovou funkciou k stavbám obytných domov sú pôvodné drevené, zrubové, hrazdené a doskové objekty hospodárskych stavieb. Pôvodnú funkciu mohutných hmôt, hlavne stodôl, v rámci rehabilitácie hospodárskych objektov je možné vhodne meniť, pretože takáto aktivita zaručuje zachovanie objektovej skladby a pôdorysu roľníckeho dvora i napriek tomu, že hospodárenie v svojej pôvodnej podstate sa už nerealizuje.

Zastavané územie pamiatkovej zóny vhodne dopĺňajú plochy zelene, trvalo nezastavané plochy dvorov a spoločných prístupových častí dvorov vidieckych domov, ktoré nie je vhodné zastavovať.

Historický a ekonomický význam obce sa odráža v jednotnosti, funkčnej a priestorovej štruktúry ako aj architektonického tvaroslovia. Centrálné územie, urbanisticky najvýznamnejší priestor je historická zástavba (pamiatková zóna – PZ), v ktorom sú koncentrované všetky funkcie. Ide o polyfunkčné územie (zónu) bývania, občianskeho a administratívneho vybavenia miestneho významu a zelene.

V súvislosti s politicko-spoločenskými zmenami po roku 1989 došlo k významným zmenám v ďalšom smerovaní vývoja obce. Oproti obdobiu pred rokom 1989, kedy mal štát postupne viacero zámerov využitia tohto územia (napr. zrušenie administratívnej správy, postupné presídlenie obce do novej lokality, zriadenie strediskovej obce, atď.), vývoj po roku 1989 jednoznačne smeroval k oživeniu prevládajúcej pôvodnej obytnej funkcie objektov, ktorá dnes tvorí veľkú časť z celkového využitia územia. Obytná funkcia niektorých domov je v kombinácii s ďalším, prevažne rekreačným využitím, t.j. využívaním objektov na chalupárčenie, či už s víkendovým alebo sezónnym využívaním domov, pričom táto skupina zaznamenáva najväčší potenciál rastu oproti ostatným formám využitia. Obchodná vybavenosť je tvorená jednou predajňou potravín, služby v obci chýbajú. Poľnohospodárstvo v obci je zachované len okrajovo – chov drobných domácich zvierat a rastlinná, záhumienková výroba. Hospodárske stavby sú zväčša využívané ako skladovacie priestory.

Významnejšou inštitúciou verejnej správy sídliacej v PZ Nižné Repaše je len Obecný úrad.

V obci je zriadená základná škola pre spádovú oblasť obcí: Nižné Repaše, Vyšné Repaše, Torysky, Olšavica a Brutovce. V tomto objekte je v prevádzke i materská škôlka. Obec objekt starej základnej školy dala do prenájmu, na prvom nadzemnom podlaží je zriadená prevádzka stolárskej dielne, poschodie je z dôvodu statického narušenia stropov nevyužívané.

Kostol a kultúrny dom – situovaný v styku objektu obecného úradu, predstavujú význam a špecifičnosť života obce v oblasti kultúrneho bohatstva a dedičstva ako aj v oblasti poznávacieho turizmu a kapacitne vyhovujú požiadavkám a potrebám. Na prízemí obecného úradu – po premiestnení materskej školy do objektu základnej školy je v prevádzke obecná knižnica. Obec plánuje odkúpiť jeden drevený, zrubový dom s budúcim využitím pre zriadenie ukážkového bývania minulosti, s inštalovaním pôvodného vybavenia interiéru. Gréckokatolícky kostol zasvätený sv. Anne je situovaný zhruba v strede obce a spoločne s farským úradom poskytuje duchovnú výchovu obyvateľom obce.

V obci zriadilo OZ Ľudia a voda, so sídlom v Košiciach svoje vysunuté pracovisko, na ktoré obnovilo jeden z drevených, zrubových domov. V prvopočiatkoch tu bol stály pracovník, činnosť OZ v terajšej dobe stagnuje.

Celkovo je možné súčasný stav využitia pamiatkového územia hodnotiť za zodpovedajúci kultúrno-historickým hodnotám zóny, ako návrat k tradícii a oživenie jedinečnosti tohto územia.

Na základe zvýšeného záujmu a navracaniu sa mladších generácii do regiónu je potrebné podporiť služby cestovného ruchu, a to najmä rozšírením ubytovacích kapacít a informačných služieb.

Pre celé územie PZ je nutné pripraviť informačný systém s dostatočnými informáciami o pamiatkovom území i jednotlivých národných kultúrnych pamiatkach.

Podľa Územného plánu veľkého územného celku Prešovského kraja, kde boli spracované a vládou SR č. 168/1997 schválené ÚHZ, patrí riešené územie do spišsko-tatranskej oblasti, do ktorého spadá aj obec Nižné Repaše. Priemet dopadov návrhu ÚPN VÚC Prešovského kraja, ktorý bol schválený vládou SR uznesením č. 216 zo dňa 07.04.1998 Zb. Územie okresu Levoča poskytuje vynikajúce predpoklady pre kultúrny a poznávací turizmus kombinovaný s agroturistikou v pohorí Levočských vrchov a Braniska. Rekreačný potenciál obce je súčasťou potenciálu širšieho územia rekreačného krajinného celku Stredný Spiš, ktorý je nadregionálneho až medzinárodného významu. Súčasťou tohto rekreačného celku je i Spišský kultúrno-historický celok s ťažiskovým územím vymedzeným sídlami Levoča, Spišské Podhradie a Spišské Vlachy. Blízkosť stredísk cestovného ruchu medzinárodného významu, ako sú Vysoké Tatry či Slovenský raj, ale aj mimoriadna kumulácia historických a prírodných pamiatok v oblasti Spiša, dáva predpoklady pre úspešný rozvoj turizmu v tomto regióne.

Okrem historického bohatstva kultúrnych pamiatok ľudového staviteľstva má riešené územie i kvalitné a atraktívne prírodné podmienky najmä pre pobytový turizmus regionálneho významu a krátkodobú prímestskú rekreáciu. Prírodné podmienky obce a jej okolia vytvárajú podmienky pre poskytovanie tak letnej ako aj zimnej rekreácie. Oblasť stredného Spiša a Levočské vrchy ponúkajú množstvo atraktívnych turistických a cyklistických trás.

b) Historický pôdorys

Pôdorysná schéma – charakteristika štruktúry historického súboru

Obec Nižné Repaše predstavuje charakteristickú potočnú, horskú obec, keď zástavba je usporiadaná po stranách dvojice ciest vedúcich stredom údolia, vytvárajúc tak reťazovú zástavbu, v strede obce prechádzajúcu do zástavby ulicovej a menšiu hromadnú zástavbu medzi rozvetvenými ramenami Torysy pri vstupe do obce na južnej strane sídla. Zástavba je situovaná na oboch úpätiach pomerne úzkej doliny riečky Torysy. V západnej krajnej polohe

styku s pamiatkovou zónou je vybudovaný rozsiahly komplex hospodárskeho dvora roľníckeho družstva (foto č. 20). Na západnej strane od obce bol vybudovaný výcvikový vojenský priestor Javorina, ktorý obmedzoval územný rozvoj. Druhým vážnym momentom v rozvoji obce je akceptácia vodohospodárskeho toku rieky Torysa s jej ochranným pásmom, v súvislosti s plánovanou výstavbou vodného diela Tichý potok, keď v 70. a 80. rokoch 20. storočia z tohto dôvodu bola pozastavená nová výstavba a práve to prispelo k tomu, že pamiatkové hodnoty sídla zostali viac-menej zachované.

Pôdorysný rozvrh kolonistami založenej obce mal vo svojom centre koryto riečky Torysy. Hlavná komunikácia prechádza stredom údolia vo východo/západnom smere (presne severovýchodno/juhozápadnom), keď na východnej strane cesta pokračuje upravenou komunikáciou vedúcou do obce Olšavica, na západnej strane vidlica ciest, z ktorých jedna vedie do obce Torysky a druhá západným smerom do Vyšných Repáš a ďalej do Levoče. Na obchodnú trasu orientovanú v smere východ – západ a opačne do záujmových obchodných oblastí, ktorá predstavovala podstatu jeho vzniku a rozkvetu, sa nutne prejavuje i v jeho pôdoryse. Hlavné obchodné cesty smerovali do najbližších miest a obcí – Levoče, Spišského Podhradia, Spišského Hrhova, prípadne ďalej do Kežmarku, Prešova a do Poľska. Hlavná komunikácia, predstavujúca os vytýčenej pôdorysnej schémy, sa zachovala do dnes a ako taká je i dodnes využívaná – je to trasa prebiehajúca od severovýchodu a pokračujúca stredom obce na juhozápadný okraj, frekventovanosť tejto komunikácie a nutnosť ochrany jej vstupu potvrdzuje dodnes existujúca menšia stavba prístenej kaplnky (foto č. 19).

Ulicová zástavba v strede obce je v svojej podstate pravidelná a rešpektuje terénne danosti. Vo východnej časti obce sa cesta zhruba v mieste kostola rozdeľuje, keď severná cesta kopíruje koryto Torysy a južná cesta je vedená ako hlavná.

Rozloha zástavby a pôdorysná schéma bola zásadne vytýčená jednorázovo v čase vzniku obce, ako tomu nasvedčuje priebeh a rozsah zástavby. Tieto pôdorysné danosti boli rešpektované po stáročia, jednotlivé stavebné činnosti sa im v podstate podriadili. Obdobie 2. pol. 20. storočia so svojimi veľkorysými a radikálnymi urbanistickými koncepciami do obce výraznejšie neprenikli, prejavujúc sa len lokálne v realizáciách jednotlivých stavieb či úprav domov. Základná pôdorysná schéma obce vytýčená pri jej založení sa zachovala dodnes, výraznejšie bola narušená v strede obce výstavbou strediskovej základnej školy (foto č. 44), dvojicou bytových domov (foto č. 15 a 18) a výstavbou obecného úradu (foto č. 91). Naopak mnohé drevené domy zanikli a na ich miestach boli budované domy murované, resp. po pôvodných stavbách ostali nezastavané parcely, príp. kamenné, murované základy.

Hodnotami, ktoré majú z hľadiska významu PZ mimoriadne postavenie sú :

- ulicové usporiadanie zástavby obce a jeho urbanistické väzby (foto č. 10, 35, 68, 76, 94, 95, 109 a 110)
- hmotové a objemové usporiadanie stavieb s obytným objektom situovaným k ulici a hospodárskymi stavbami v smere k extravilánu
- silueta striech zástavby s výraznou urbanistickou dominantou sakrálneho objektu (foto č. 70)
- architektonické hodnoty jednotlivých objektov v zmysle národnej kultúrnej pamiatky ako celku (foto č. 2, 3, 4, 6, 7, 9, 24, 37, 38, 40, 41, 49, 50, 62, 63, 64, 65, 66, 69, 77, 78, 79, 87, 97, 105, 106, 111 a 114), a objektov vhodne dotvárajúcich pamiatkové územie
- intaktnosť PZ, aj keď s čiastočne narušeným urbanizmom (s rušivou stavbou OcÚ).

Dobre je zachovaná nielen historická zástavba ale i pôvodná parcelácia. Pamiatková zóna Nižné Repaše si zachovala nielen pôvodné drevené zrubové domy, lemujúce cestu, ale hlavne dvorové hospodárske stavby, samostatne situované hospodárske stavby a nepreberný súbor rozličných tvarov, foriem a výzdoby. Charakteristická zástavba (v súčasnosti i keď už v zredukovanej podobe) sa zachovala na južnom okraji stredu obce (foto č. 35), tvorená súvislým radom obytno-hospodárskych objektoch a na západnom okraji obce rovnako v skupine obytno-hospodárskych objektov (foto č. 10), doplnených o menší objekt božej muky (foto č. 19).

Parcelácia a rozsah jej zachovania

Parcelácia je známa z historických máp obce Torysky. Význam ochrany parcelácie pre pamiatkové územia je vymedzený v § 29 odseku 3 pamiatkového zákona. Ochrana vyvinutej parcelácie je súčasťou ochrany historických sídel, ktorá je predmetom medzinárodných chárt, výziev a dohovorov.

Pamiatková zóna Nižné Repaše si do dnešných čias zachovala pôvodnú skladbu parciel, akú prezentuje historická mapová dokumentácia z r. 1869. Hlavná komunikačná os prechádzajúca v smere SV – JZ (zjednodušene V-Z), tvorí základ vytýčenej pôdorysnej schémy a zachovala sa dodnes – os prebieha zo západnej strany prístupu od Vyšných Repáš a Torysiek, prechádza stredom obce a končí na východnej strane s pokračovaním hlavnej cesty smerom do obce Oľšavica. Po stranách komunikácie sú situované parcely zoradené vedľa seba v osiach kolmých na predmetnú komunikáciu. Parcely majú obdĺžnikový, resp. lichobežníkový pôdorys prispôsobený konfigurácii terénu. Parcely situované mimo územia intravilánu obce sú naopak rovnobežné s cestnou komunikáciou, sledujúc usporiadanie vrstevníc terénu.

Proces parcelácie územia od počiatkov vzniku obce až po zahusťovanie zástavby v 19. storočí, ktorý sa podriadil jednotnej urbanistickej koncepcii nepravidelného pôdorysu organizovaného do reťazovej a neskôr do čiastočne uličnej zástavby si dodnes zachoval svoj pôvodný charakter a rozmery, menšie členenie vzniklo ich pozdĺžnym delením, keď na jednej širokej parcele postavili domy členovia jednej rodiny.

Historická parcelácia vychádzala z vymedzenia šírky parciel vedených z južnej na severnú stranu údolia (z juhovýchodnej na severozápadnú), rešpektujúc cestnú komunikáciu tak, že každý pozemok tvoril samostatnú jednotku, na odvrátenej časti parcely od ulice uzatvorenej stavbou stodoly, za ktorou v nejednom prípade v svahe boli situované čiastočne podzemné pivnice. Úzke, dlhé parcely, so zástavbami roľníckych dvorov, vytvárajú malebné pohľady na tento hodnotný urbanistický celok.

Pôdorysná skladba zástavby

Ulicová zástavba je pravidelná, rešpektuje terénne danosti a situovanie zástavby. Základnou črtou zástavby parciel v PZ bolo situovanie obytného domu v prednej časti parcely smerom do ulice a situovanie hospodárskych stavieb do hĺbky parcely a parcelu dvora uzatvárala v jej zadnej časti naprieč situovaná stavba stodoly, zaberajúca pri úzkych parcelách celú jej šírku. Zástavba parciel mimo uličnej zástavby (juhozápadná časť pamiatkového

územia) bola obdobná: ukončenie dvorovej časti rovnako tvorila prevažne stodola, využívaná na hospodárske účely, príp. hospodárske stavby boli podľa povahy parcely situované na spoločnom dvore s obytným domom.

Historické sídlo Nižných Repáš vytvára súbor objektov, z ktorých väčšinu tvoria roľnícke dvory v objektovej skladbe členených na obytný dom (dom ľudový) a hospodárske stavby, ďalej sakrálny objekt, predajňa potravín (foto č. 59) a reštauračné zariadenie (foto č. 80). Najhodnotnejšie objekty ľudového staviteľstva sú sústredené po stranách prechádzajúcich cestných komunikácií. Najzachovalejšie objekty, po stránke zachovaných pamiatkových hodnôt, sú situované na východnom okraji v južnej polovici obce (foto č. 7, 9 a 10), v skupinách na východnom okraji – v strede obce (foto č. 35 a 76) a sporadicky na západnej strane severnej časti obce (foto č. 110).

Pôvodná zástavba drevených, zrubových stavieb bola v predchádzajúcom období postupne nahrádzaná murovanými stavbami (grafická príloha, mapa z r. 1869). Ak ešte koncom 19. stor. murovanými stavbami boli: stavba kostola a stavba zhruba v strede obce, v dnešnej podobe mierne prevláda charakter murovaných obytných domov, ktoré vznikli na mieste zrubových domov, pričom vo veľkej miere bol zachovaný pôdorys pôvodnej zástavby s hospodárskym zázemím (narušenie stavieb niekoľkými požiarimi, vek stavebného materiálu). Pôvodný charakter sídla – obytno-hospodársky, ostal nezmenený. Veľká časť (cca 1/2) zachovaných zrubových domov bola v 2. pol. 20. stor. omietnutá, čo je dokumentované ich menším pôdorysom a podlažnosťou. Zachovaná časť drevených, zrubových obytných, jednopodlažných domov, rovnako s ich hosp. stavbami, tvorí jadro pamiatkového územia Pamiatkovej zóny Nižné Repáše.

Poloha – situovanie jednotlivých objektov v rámci parcely súvisí s rozmermi parcely. V prednej polohe parcely – orientovanej k ceste, je situovaná stavba domu, kratšou, zväčša štítovou stranou obdĺžnikového pôdorysu smerovanou k ulici. Stavba je situovaná skoro na hrane dlhšej strany parcely, vedenej v smere od cesty. Od cesty je stavba domu odčlenená úzkym pásom využívanom zväčša ako predzáhradka, príp. len voľná, zatrávnená plocha. Predzáhradka je od cesty odčlenená dreveným, latkovým plotom, v modernejšej podobe konca 20. stor. plotom kovovým na nízkej podmurovke a zväčša rovnakého prevedenia s jednokrídlovou brámkou a dvojkrídlovou bránou. V priamom smere do hĺbky parcely pokračuje zástavba hospodárskymi stavbami – maštal'ou a drobnými stavbami na chov menších zvierat. Naprieč šírky dvora je situovaná stavba stodoly s prejazdným mlatoviskom ako spojnicou dvora so záhradou, príp. s pokračovaním do poľa. Priestor dvora je nezastavaný, v dobe chovu zvierat tu bolo zriadené hnojisko a kopaná studňa. Dvor je nedláždený, zatrávnený s vychodenými zatrávnenými plochami. V prípade rozparcelovania jednej širokej parcely na niekoľko užších parciel, zástavba na novovytvorených, susedných parcelách bola situovaná rovnako, čím sa postupne vytvárala pravidelná ulicová zástavba podobných domov situovaných pri ceste, za nimi situované hosp. stavby a parcely boli uzatvárané súvislým radom stodôl – stodoliskom. Z dôvodu veku stavebného materiálu a upúšťaním od chovu domácich zvierat, postupne dochádzalo k narušeniu súvislej zastavovacej kontinuite.

c) Objektová skladba územia

Pamiatková ochrana pamiatkovej zóny sa týka aj všetkých historických prvkov, i tých, ktoré nie sú evidované v ÚZPF, ale sú súčasťou architektúr, prípadne ako samostatné výtvarné

diela, plastiky a pod. V prípade Nižných Repáš ide najmä o solitéry hospodárskych stavieb, situovaných mimo hospodárskych dvorov, ako sú sýpky (foto č. 42, 42, 109), pivnice (foto č. 8, 9, 10, 19), kríže (foto č. 23) a telesá murovaných studní. Tieto historické prvky sú súčasťou identity a spolu vytvárajú jedinečnosť pamiatkového prostredia.

Národné kultúrne pamiatky (ďalej len kultúrne pamiatky) v pamiatkovom území:

č.ÚZPF	ADR /POPISOM/	OC	PARC	UNKP	UNPO
687 / 0	Dolná časť obce	1			KOSTOL SV. ANNY
11131 / 0		3	4		DOM ĽUDOVÝ
11132 / 1-4					DVOR ROĽNÍCKY
11132 / 1		5	53		DOM ĽUDOVÝ
11132 / 2		5	53		STODOLA
11132 / 3		5	53		MAŠTAL
11132 / 4		5	53		BRÁNA VOZOVÁ
11133 / 1-4					DVOR ROĽNÍCKY
11133 / 1		6	108		DOM ĽUDOVÝ
11133 / 2		6	108		STODOLA S MAŠTALĽOU
11133 / 3		6	108		STUDŇA RUMPÁLOVÁ
11133 / 4		6	108		BRÁNA VOZOVÁ
11212 / 0		10	98		DOM ĽUDOVÝ
11134 / 1-3					DVOR ROĽNÍCKY
11134 / 1		18	110		DOM ĽUDOVÝ
11134 / 2		18	110		STODOLA S MAŠTALĽOU
11134 / 3		18	110		BRÁNA VOZOVÁ
11135 / 0		26	147		DOM ĽUDOVÝ
11597 / 1-5					DVOR ROĽNÍCKY
11597 / 1		28	151		DOM ĽUDOVÝ
11597 / 2		28	151		STODOLA
11597 / 3		28	151		MAŠTAL
11597 / 4		28	151		PIVNICA
11597 / 5		28	151		STUDŇA
11136 / 1-3					DVOR ROĽNÍCKY
11136 / 1		31	163		DOM ĽUDOVÝ
11136 / 2		31	163		MAŠTAL
11136 / 3		31	163		STODOLA
11137 / 1-3					DVOR ROĽNÍCKY
11137 / 1		32	164		DOM ĽUDOVÝ
11137 / 2		32	164		MAŠTAL
11137 / 3		32	164		STODOLA
11138 / 1-2					DVOR ROĽNÍCKY
11138 / 1		33	167		DOM ĽUDOVÝ
11138 / 2		33	167		MAŠTAL
11139 / 1-4					DVOR ROĽNÍCKY
11139 / 1		37	177		DOM ĽUDOVÝ
11139 / 2		37	177		STODOLA S MAŠTALĽOU I
11139 / 3		37	177		STODOLA S MAŠTALĽOU II
11139 / 4		37	177		STUDŇA RUMPÁLOVÁ
11140 / 1-5					DVOR ROĽNÍCKY
11140 / 1		38	180		DOM ĽUDOVÝ
11140 / 2		38	180		MAŠTAL
11140 / 3		38	180		STODOLA
11140 / 4		38	180		BRÁNA VOZOVÁ
11140 / 5		38	180		PLOT
11141 / 1-5					DVOR ROĽNÍCKY
11141 / 1		44	194		DOM ĽUDOVÝ
11141 / 2		44	194		MAŠTAL
11141 / 3		44	194		STODOLA

11141 / 4	44	194	CHLIEV
11141 / 5	44	194	STUDŇA RUMPÁLOVÁ
11142 / 1-3			DVOR ROĽNÍCKY
11142 / 1	46	212	DOM ĽUDOVÝ S HOSP. ČASŤOU
11142 / 2	46	212	MAŠŤAL S OVČÍNOM
11142 / 3	46	212	STODOLA
11043 / 0	47	215	DOM ĽUDOVÝ
11213 / 0	49	221	DOM ĽUDOVÝ
11144 / 1-3			DVOR ROĽNÍCKY
11044 / 1	50	222	DOM ĽUDOVÝ
11044 / 2	50	222	STODOLA
11044 / 3	50	222	MAŠŤAL
11145 / 1-3			DVOR ROĽNÍCKY
11045 / 1	51	225	DOM ĽUDOVÝ
11045 / 2	51	225	MAŠŤAL
11045 / 3	51	225	STODOLA
11146 / 1-4			DVOR ROĽNÍCKY
11146 / 1	59	262	DOM ĽUDOVÝ
11146 / 2	59	262	SÝPKA
11146 / 3	59	262	PIVNICA
11146 / 4	59	262	STUDŇA RUMPÁLOVÁ
11147 / 1-5			DVOR ROĽNÍCKY
11147 / 1	60	263	DOM ĽUDOVÝ
11147 / 2	60	263	MAŠŤAL
11147 / 3	60	263	STODOLA
11147 / 4	60	263	OVČÍN
11147 / 5	60	263	STUDŇA RUMPÁLOVÁ
11148 / 1-2			DOM ĽUDOVÝ A STUDŇA
11148 / 1	61	278	DOM ĽUDOVÝ
11148 / 2	61	278	STUDŇA RUMPÁLOVÁ
11149 / 1-3			DVOR ROĽNÍCKY
11049 / 1	62	279	DOM ĽUDOVÝ
11049 / 2	62	279	MAŠŤAL
11049 / 3	62	279	SÝPKA
11150 / 0	63	282	DOM ĽUDOVÝ
11559 / 1-4			DVOR ROĽNÍCKY
11559 / 1	69	309	DOM ĽUDOVÝ
11559 / 2	69	309	STODOLA
11559 / 3	69	309	MAŠŤAL
11559 / 4	69	309	SÝPKA
11151 / 1-4			DVOR ROĽNÍCKY
11151 / 1	72	320	DOM ĽUDOVÝ
11151 / 2	72	320	STODOLA
11151 / 3	72	320	MAŠŤAL
11151 / 4	72	320	SÝPKA
11152 / 0	80	347	DOM ĽUDOVÝ
11153 / 1-2			DVOR ROĽNÍCKY
11153 / 0	86	385	DOM ĽUDOVÝ
11153 / 0	88	390	DOM ĽUDOVÝ
11154 / 1-3			DVOR ROĽNÍCKY
11054 / 1	89	398	DOM ĽUDOVÝ
11054 / 2	89	398	MAŠŤAL
11054 / 3	89	398	STODOLA
11155 / 0	91	409	DOM ĽUDOVÝ

Kultúrne pamiatky navrhované na zrušenie vyhlásenia kultúrnej pamiatky

č.ÚZPF	ADR/POPISOM/	OC	PARC	UNKP	UNPO
11136 / 3		31	163	STODOLA	

Ide o objekty, ktoré už neexistujú, boli v celom rozsahu odstránené. Návrh na zrušenie pamiatkovej ochrany po predchádzajúcich konaniach s prijatými závermi o odstránení kultúrnych pamiatok bol vypracovaný v rámci spracovania aktualizácie evidenčných listov kultúrnych pamiatok (PHÚ č. 1., PÚ SR Bratislava).

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia:

Ide o objekty, ktoré svojou hmotou, výrazom a materiálovým zložením stavebných konštrukcií vhodne dotvárajú prostredie pamiatkovej zóny (foto č. 8, 17, 33, 36, 39, 42, 55, 56, 58, 72, 74, 82, 83, 85, 90, 96, 99, 100, 101, 103, 104, 108 a 112). Pri úpravách objektov sa kladie dôraz na zachovanie ich pozitív. Tu sa zaraďujú aj objekty bez výrazných historických a architektonických hodnôt, v dobrom stavebno-technickom stave, ktoré v danom prostredí nepôsobia rušivo. Pri úprave nehnuteľností je potrebné vyžadovať skvalitnenie výrazu architektúry, s ohľadom na obklopujúcu zástavbu s cieľom vhodného dotvorenia prostredia príslušnej časti pamiatkovej zóny.

Tabuľkovo sú zahrnuté objekty drevené – zrubové a rámové s doskovými výplňami stien, patria tu hlavne domy zrubové (s menšími nevhodnými stavebnými úpravami, ktoré bránia ich vyhláseniu za NKP), hospodárske objekty stodôl a maštali (samostatne situované v rámci pôvodných dvorov roľníckych, zakomponovaných do novej zástavby, príp. novšie rámové stavby drevárni s doskovými výplňami stien) a samostatne situované drobné stavby pivníc, sýpok, krížov, plotov a brán.

Por. číslo	Bližšie určenie objektu	Kkatastrálne územie, adresné údaje (aj adresa popisom)	Orien.číslo	Súpisné číslo	Parcelné číslo	Význam, stručná charakteristika
1.	Hospodárske stavby	pri dome č.58 / na južnom okraji obce/	–	–	252 251	– zrubová stodola – kombinovaná maštal': murovaná/zrubová
2.	Hospodárska stavba	za domom č.57	–	–	242	– kamenná, murovaná pivnica
3.	Hospodárska stavba	za domom č.63	–	–	282	– zrubová stodola
4.	Hospodárska stavba	– na južnom okraji obce	–	–	259	– sýpka, zrubová, hlinou omietaná
5.	Hospodárske stavby	– na južnom okraji obce	–	–	265 266 268	– kamenná, murovaná, pivnica – kamenná, murovaná, pivnica – kamenná, murovaná, pivnica

6.	Prícestná kaplnka	– na južnom okraji obce	–		267	– murovaná, kamenná, s pokruhovým záverom
7.	Hospodárska stavba	za domom č.67	–	–	305	– zrubová stodola
8.	Hospodárske stavby	za domom č.68	–	–	308	– doštená stodola – kamenná, murovaná maštal'
9.	Drevený kríž	na dvore domu 71	–	–	312	– s ukrižovaným /plech/
10.	Hospodárska stavba	na nezastavanej parcele	–	–	229	– kamenná, omietaná pivnica
11.	Hospodárske stavby	pri dome č.54	–	–	232	– kamenná, murovaná maštal' – kamenná, murovaná stodola
12.	Hospodárska stavba	Za domom č.53	–	–	230	– drevená, doštená stodola
13.	Hospodárske stavby	za domom č.82	–	–	359 360	– drevená, zrubová stodola – zrubová, hlinou omietaná sýpka
14.	Hospodárska stavba	k domu č.79	–	–	355	– murovaná, kamenná pivnica so šopou
15.	Hospodárska stavba	pri dome č.76	–	–	333	– drevená, doštená stodola
16.	Hospodárska stavba	v dvore domu č.75	–	–	337	– zrubová maštal' s podšopou
17.	Hospodárske stavby	na voľnej parcele	–	–	327	– kamenná, murovaná sýpka – kamenná, murovaná maštal'
18.	Hospodárske stavby	za domom č.83	–	–	366	– drevená, zrubová stodola – zrubová maštal' s podšopou
19.	Hospodárske stavby	za domom č.42	–	–	191	– drevená, zrubová stodola – drevená, zrubová maštal'
20.	Dvor roľnícky	v strede obce	–	41	190	– drevený, zrubový dom – drevená, zrubová stodola – drevená, zrubová maštal'
21.	Hospodárske stavby	za domom č.84	–	–	375	– drevená, doštená stodola – drevená, zrubová maštal'
22.	Dvor roľnícky	v strede obce	–	85	377	– drevený, zrubový dom – drevená, zrubová stodola – drevená, zrubová maštal'
23.	Hospodárske stavby	pri dome č.39	–	–	184	– kombinovaná, doštená stodola – kombinovaná, doštená

						maštal'
24.	Hospodárske stavby	za domom č.87	–	–	388	– kombinovaná, doštená stodola – kombinovaná, doštená maštal'
25.	Hospodárske stavby	za domom č.90	–	–	399	– kombinovaná, doštená stodola – kombinovaná, zrubová maštal'
26.	Dvor roľnícky	v strede obce	–	36	173	– drevený, zrubový dom – drevená, doštená stodola – kamenná, murovaná maštal'
27.	Dvor roľnícky	v strede obce	–	35	172	– drevený, zrubový dom – drevená, doštená stodola – drevená, zrubová maštal' – dvojica drevených ovčínov
28.	Hospodárska stavba	za domom č.34	–	–	168	– drevená, zrubová stodola
29.	Hospodárska stavba	za domom č.33	–	–	166	– kamenná, murovaná pivnica
30.	Hospodárska stavba	Na dvore domu č.33	–	–	442	– zrubovo/doštená hosp. stavba
31.	Hospodárska stavba	za domom č.31	–	–	162	– kamenná, murovaná pivnica
32.	Hospodárska stavba	za domom č.32	–	–	165	– kamenná, murovaná pivnica
33.	Drevený kríž	pred starou školou	–	–	146	– s ukrižovaným /plech/
34.	Dvor roľnícky	v strede obce	–	28	151	– drevený, zrubový dom – drevená, doštená stodola – kamenná, murovaná maštal'
35.	Hospodárska stavba	v dvore domu č.27	–	–	149/1	– kamenná, omietaná sýpka
36.	Hospodárske stavby	pri starej škole	–	–	144	– dvojica zrubových maštalí
37.	Hospodárske stavby	v dvore domu č.24	–	–	132	– drevená, zrubová stodola – zrubovo-doštená maštal'
38.	Hospodárske stavby	v dvore domu č.14	–	–	86	– murovaná stodola a maštal' – drevená, dosková brána a plot
39.	Hospodárske stavby	v dvore domu č.13	–	–	80/1	– murovaná stodola – murovaná maštal'

40.	Dvor roľnícky	na severnom okraji obce	–	12	73/3	– drevený, zrubový dom a podšop – drevená, doštená stodola – drevená, doštená maštal'
41.	Dvor roľnícky	na severnom okraji obce	–	11	72/3	– kombinovaný dom /zrub a kameň – drevená, doštená stodola – kamenná, murovaná maštal' – kamenná, murovaná pivnica
42.	Hospodárska stavba	na severnom okraji obce	–	–	71/2	– kamenná, murovaná pivnica
43.	Hospodárske stavby	pri dome č.104	–	–	68/1	– doštená stodola /kamenné piliere – kamenná, murovaná maštal'
44.	Drevený kríž	pred starou školou	–	–	89	– s ukrižovaným /plech/
45.	Hospodárska stavba	Za domom č.9	–	–	58	– doštená stodola /kamenné piliere
46.	Dvor roľnícky	na severnom okraji obce	–	8	54/1	– kamenný, murovaný dom – drevená, zrubová stodola – kamenná, murovaná maštal'
47.	Hospodárska stavba	na severnom okraji obce	–	–	36	– zrubová stodola
48.	Hospodárska stavba	na severnom okraji obce	–	–	30	– kamenná, murovaná, neomietaná, dvojpodlažná sýpka
49.	Dvor roľnícky	na dvore domu č.4	–	–	13 14/2	– drevený, zrubový dom – zrubová stodola s maštal'ou
50.	Dom ľudový	na východnom okraji obce	–	20	111/2	– drevený, zrubový dom – kamenná, murovaná pivnica
51.	Hospodárske stavby	pri dome č.22	–	–	119	– doštená stodola /kamenné piliere – kamenná, murovaná maštal'
52.	Hospodárska stavba	na východnom okraji obce	–	–	123/3	– kamenná, murovaná pivnica
53.	Budova fary	západný okraj obce	–	–	457	– kamenná, murovaná hosp.stavba

Objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia:

Zaraďujeme tu objekty nerešpektujúce historické prostredie PZ Nižné Repaše – hmotou, výškou, materiálom, architektonickým výrazom, narúšajúce pôvodnú parceláciu, spôsob zástavby, diaľkové pohľady či už vnútorné alebo vonkajšie (foto č. 5, 27, 47, 48, 52, 75, 107 a 113).

Tu patria objekty, pri ktorých je perspektívne navrhovaná bezpodmienečne hmotová, resp. výrazová korekcia, či čiastočná demolácia v záujme ich primeraného začlenenia do historickej štruktúry PZ a jej ochranného pásma alebo náhrada kvalitatívnou architektúrou. Ide o objekty v dobrom stavebno-technickom stave a s funkčnou náplňou.

Do tejto skupiny sa radia aj novodobé objekty narúšajúce prostredie historického jadra – dvorové prístavby, garáže.

Sú tu zaradené aj objekty bez individuálnych pamiatkových, resp. architektonických hodnôt a v zlom stavebno-technickom stave.

Príkladom nízko hodnotnej zástavby sú stavby obytných domov, lemujúce obe strany hlavnej ulice, ktoré vznikli v 2. pol. 20. stor. na miestach voľných parciel po zaniknutých objektoch hospodárskych dvorov. Tieto objekty sú hmotovo preexponované v danom prostredí, keď viacpodlažný objekt pôsobí dominantne v prostredí jednopodlažných stavieb. Rovnako pri umiestnení novostavieb nebola dodržaná uličná línia. V nejednom prípade v budúcnosti vyvstane problém situovania a veľkosť hospodárskych objektov k domu, ktorých funkcia bude spočívať v skladových potrebách umiestnenia tuhých palív, príp. iného podobného využitia. Patria tu objekty obytných domov č. 2, 27, 30, 34, 35 a 77.

Rušivým objektom je aj novostavba administratívnej budovy obecného úradu, situovaného na voľnom priestranstve nezastavanej plochy.

Kultúrne pamiatky s narušenou hmotou

u ktorých hrozí postupná deštrukcia jednak stavebných materiálov, remeselných výrobkov, resp. celých hmôt domov a hospodárskych objektov. Patria tu hlavne tieto kultúrne pamiatky:

Č. ÚZPF 11212 / 0	č. orient. 10	parcela 98	DOM ĽUDOVÝ
Č. ÚZPO 11134 / 2	č. orient. 18	parcela 110	STODOLA S MAŠŤAĽOU
Č. ÚZPO 11139 / 3	č. orient. 37	parcela 177	STODOLA S MAŠŤAĽOU II
Č. ÚZPO 11140 / 2	č. orient. 38	parcela 180	MAŠŤAĽ
Č. ÚZPO 11140 / 3	č. orient. 38	parcela 180	STODOLA
Č. ÚZPO 11148 / 1	č. orient. 61	parcela 278	DOM ĽUDOVÝ
Č. ÚZPF 11152 / 0	č. orient. 80	parcela 347	DOM ĽUDOVÝ
Č. ÚZPF 11153 / 0	č. orient. 88	parcela 390	DOM ĽUDOVÝ

d) Výškové a hmotovo-priestorové usporiadanie objektov

Väčšie zásahy do siluety obce sa urobili až v 2. pol. 20. storočia, keď boli realizované hmotovo neproporčné domy na západnom okraji obce a hmotovo preexponované stavby obecného úradu a školy v strede obce. Rovnako necitlivo sa pristupovalo pri výstavbe obytných domov, keď potreba bývania sa realizovala na úkor hmotového a hlavne výškového riešenia novostavieb. Tieto hmoty nemajú žiadne architektonické kvality a dnes sú nedeliteľnou súčasťou vidieckeho interiéru, pri diaľkových pohľadoch, čiastočne narúšajú kompaktnú vidiecku zástavbu tvorenú jednopodlažnými stavbami so sedlovými strechami. Ich

architektonické kvality sa dajú zlepšiť čiastočnými prestavbami. Pomerne necitlivo rozvrhnutá najnovšia zástavba ťahajúca sa od stredu obce východným smerom v časti zóny, čiastočne ovplyvnila jej siluetu tým, že po odstránení pôvodnej zástavby a zlučovaním úzkych parciel vznikla zástavba na pomerne otvorených priestranstvách.

Dominanty a výškové zónovanie zástavby

Prirodzenou dominantou priestoru vo východnej časti sídla je Gréckokatolícky, pôvodne ranogotický Kostol sv. Anny zo zač. 14. storočia (foto č. 97), upravovaný v 17. stor. obnovený v r. 1879. Takto riešené priestorové usporiadanie dokazuje, že kostol bol do dnešného miesta situovaný už pri výstavbe roľníckych dvorov. K stavbe sa viazal i objekt fary (foto č. 96) s príslušnými hospodárskymi stavbami, situovaný na severnej strane za prebiehajúcou cestou. V súčasnej dobe sa kostol uplatňuje v dvoch základných pohľadoch – od východu, resp. západu s čiastočným prekrytím priestoru telesom cesty a zo západnej strany vzrastlou zeleňou.

Ďalšou ťažiskovou stavbou stredu obce je objekt bývalej školy (foto č. 86), situovaný na severovýchodnej strane od stredu obce. Pôvodne jednopodlažný objekt bol v roku 1958 rozšírený a nadstavaný o ďalšie podlažie. Objekt bol prestavaný z pôvodného obytného domu. Vyučovanie trvalo do roku 1999, keď z dôvodu reorganizácie administratívneho usporiadanie, so zriadením strediskovej obce, prešlo vyučovanie do novopostaveného objektu, situovaného zhruba v strede obce, ktorý vznikol na čiastočne asanovanej zástavbe hospodárskych dvorov. Uvedené objekty sa výrazne uplatňujú v pohľadových uhloch. Takto obec stratila svoje centrum, ktoré bolo v minulosti medzi objektom starej, drevenej, zrubovej školy, čiastočne zrubovou požiarou zbrojnicou a murovanou stavbou školy.

Samostatne stojacou stavbou – dominantou priestoru zástavby v kontexte s okolitou zástavbou jednopodlažných obytných domov s rušivým vnímaním, čo sa týka rozsiahleho pôdorysu a hlavne podlažnosti je objekt obecného úradu.

Ostatná zástavba sídla je tvorená prízemnými domami so sedlovými strechami, doplnená rovnako o prízemné hospodárske objekty. Zástavba smerom východným je situovaná v klesajúcom teréne, čím sa vytvára graduujúci priestorový účinok sídla.

Koncom 20. storočia na voľných parcelách, vznikajúcich po odstránení drevených zrubových domoch, vzniklo niekoľko novších, rušivých viacpodlažných rodinných domov, sústredených hlavne na západnej strane obce. Jedná sa domy viacgeneračné, postavené v období pred vyhlásením územia za pamiatkovú zónu (foto č. 5, 27, 47, 48, 52, 75, 107 a 113). Tieto objekty sú zväčša hmotovo predimenzované a architektonicky nevýrazné.

Hmotovo-priestorové usporiadanie objektov

Pôvodné, jednoduché stavby, pri použití tesaných trávov (v mnohých prípadoch pri použití len odkôrnených guliačov), boli v priebehu doby nahradzované kvalitnejšími stavebnými materiálmi. Najskôr sa kmene opracovávali z dvoch strán, neskôr zo štyroch (foto č. 2, 3, 4, 40, 41, 49, 62, 63, 103, 108, 114). Drevené trámy obvodových stien zrubov sú tesársky precízne opracované, stropy domov sú riešené z drevených tesaných trávov s úpravou hrán a zhlaví (úprava riešená fazetou a nosom). Stredný trám v priestore izby býval tesársky jednoducho zdobený zväčša sústavou solárnych kružieb a v mnohých prípadoch s tesaným vročením s písomným odkazom na rok zhotovenia domu, kým bol realizovaný, príp. pre koho.

Výstavba drevených zrubových domov (koniec 19. stor. a zač. 20. stor.), ktorá nahrádzala predchádzajúcu zástavbu, bola realizovaná v mnohých prípadoch na vyšších *podmurovkách*, vyrovnávajúcich sklon terénu (foto č. 25, 26, 27, 28, 50, 69, 74, 76, 105, 106, 110, 118, 120). Terén pod stavbami sa neupravuje. Vo vyvýšenom podzemnom podlaží, pod priestorom izby, sú zriadené jednopriestorové *pivnice* (foto č. 64, 66, 99), prístupné zväčša nízkymi dverovými vstupmi, situovanými pod úroveň príľahlého terénu. Stavby sú zväčša realizované ako pôdorysne rozsiahlejšie stavby (pôvodné domy malého pôdorysu), čo umožňovala zručnosť opracovania dlhších kmeňov stromov, početnosť rodín a priestorové využívanie jednotlivých miestností. Spájanie tráv je na čapy. Vnútorne steny sú podobne začapované do zvislých obvodových konštrukcii domu. Vonkajšie čapovanie tráv je na hornej časti preplátované a obyčajne tri až štyri trámy sú dlhšie výpusky. Na vrchných trámoch, ktoré nahrádzajú pomúrnicu sú priečne trámy – „hrady.“ Vonkajšie škáry styku tráv sú vyplňované machom, hlinou a príp. prekryté úzkymi latkami na drevené kolíky.

Z architektonického hľadiska na drevených zrubových domoch je zaujímavé riešenie uličných štítov hlavných fasád. *Štít* dreveného zrubového domu je doštený. Doštenie je riešené dvoma spôsobmi: doštenie zvislé, alebo šikmé (pod 45° uhlom), vedené k stredu plochy (foto č. 6, 7, 9, 17, 77). Doštenie býva zo širokých, rezaných dosiek, so zrezanými hranami, zväčša so škárami prekrytými užšími latkami. Po oboch stranách od stredu štítu bývajú situované výzorníky rôznych tvarov. Stred štítu a obvod býva lemovaný kryciami doskami, s vnútornými hranami rezbársky jednoducho zdobenými (vlnkou rôznej veľkosti a tvaru). Horná časť štítu býva ukončená polkružím, nad ktorým v hrebeni strechy je situovaný kolík, s rôznou úpravou drieku.

Neoddeliteľnou súčasťou jednotlivých stavieb sú remeselné prvky a detaily, ktoré sú ich charakteristickým znakom. *Okenné otvory a ich výplne* sú malých rozmerov (foto č. 24, 78, 79, 82, 87). Výplne sú zväčša dvojkrídlové, viactabulkové s jednoduchými kovaniami, záveskami a kľučkami. Vonkajšie krídla okien sú osadené v líci fasád a von otvárané. Z vonkajších strán (v niekoľkých prípadoch i z interiérových) sú drevené, doskové šambrány. Pravouhlé šambrány sú s jednoduchým dvojžliabkom po obvode, príp. s jednoducho upravovanou vonkajšou hranou v tvare vlnky. *Dverné otvory a ich výplne* sú pravouhlé, drevené, interiérové rámové, kazetové, v horných štvrtinách presklenné. Výplne vstupov do komôr sú zväčša jednoduché, doskové, zvlakové. Dverne výplne vstupu do domu bývajú dvojité, jednokrídlové, vonkajšia výplň drevená, dosková, zvlaková, vnútorná rámová, kazetová, v hornej štvrtine presklenná. Výplne sú osadené v drevených zárubniach s doskovým obkladom, zväčša s dvojicou žliabkov po obvode. Výplne vstupov do pivníc sú malých rozmerov, pravouhlé, drevené, doskové, zvlakové, v jednoduchých, trámových zárubniach. Pôvodné zámky výplní dverných otvorov boli drevené, s drevenými jednoduchými kľúčmi. V mnohých prípadoch sa dodnes zachovali drevené, závorové zámky.

Súčasťou objektovej skladby roľníckeho dvora sú *hospodárske stavby*. Tieto sú jednoduchého architektonického, konštrukčného a materiálového riešenia. Obvodové steny sú z tesaných, zväčša však len jednoducho pritesávaných guliačov, príp. len z guliačov menšieho prierezu, odkorených. Pri doskových stenách tieto sú riešené ako rámové – zväčša dvojpoľové. Remeselne jednoducho sú riešené výplne vstupných otvorov, keď tieto bývajú len tesársky opracované, jednokrídlové, doskové, zvlakové, s jednoduchým kovaním, zväčša len so závorovými zámkami. Charakteristickým znakom hospodárskych stavieb je situovanie sedlového, príp. pultového vikiera nad vstupom do objektu maštale.

Súčasťou roľníckych dvorov boli drevené, latkové *ploty*, ktoré ohraničovali malé predzáhradky pred domami, predeľovali dvor s odčlenením hospodárskej časti od dvora prislúchajúcemu k domu, resp. kopírovali hranicu parcely (foto č. 64, 78, 79). Od 60. rokov 20.

storočia dochádza k postupnému nahrádzaniu týchto plotov nevhodnými, kovovými plotmi s bránami a brámkami na murovaných základoch.

V 2. pol. 20. storočia sa pristúpilo k rozsiahlym prestavbám drevených zrubových domov. Niektoré drevenice boli celé omietnuté (foto č. 11, 39, 53, 56, 58, 104) u niektorých sa omietli interiérové steny, realizovali sa rovné omietkové stropy, resp. veľké množstvo dreveníc sa úplne zlikvidovalo a na ich mieste sú postavené nové murované domy.

Pôvodne ranogotický, *Gréckokatolícky kostol sv. Anny*, zo začiatku 14. storočia (foto č. 97), s neskoršími úpravami je situovaný v severnej tretine pôdorysu obce. Loď kostola bola zaklenutá v 17. stor., kostol bol obnovovaný v roku 1879. Jednoloďový objekt je s rovným uzáverom presbytéria, pristavanou sakristiou a predstavanou vežou. Presbytérium zaklenuté gotickou, krížovou rebrovou klenbou. Loď a sakristia majú valenú klenbu s lunetami. Veža ukončená stanovou strechou. V presbytériu je gotické výklenkové pastofórium. Čiastočne zachované gotické okná s kružbou a lomený portál. Okolo kostola je kamenná murovaná ohrada.

Na juhovýchodnom okraji vstupu do obce je situovaná murovaná stavba prícestnej kaplnky (foto č. 19), podkovitého pôdorysu s murovaným štítom a valbovou strieškou, zo zač. 19. stor.

e) Prvky uličného interiéru

Súčasťou pamiatkového prostredia sú i stavby drevených krížov a ďalšie stavebné prvky s nimi súvisiace časti (podnož, ohrada a pod.), lavičky pred domami, prístrešky zástaviek autobusov a zábradlia premostení cez koryto vodného toku sú označované ako drobná architektúra, ktoré obohacujú dané prostredie. Súčasný stav malej architektúry prezentujú i nevkusné kovové ploty, brány a bránky a odpadkové koše.

Fasáda je ucelenou architektonickou kompozíciou. Remeselné prvky sú prezentované na štítových fasádach a hlavne na štítoch domov. Domy sú zväčša orientované kratšími stranami obdĺžnikových pôdorysov – štítovými stranami domov k ulici. Hlavnou historickou podstatou štítovej fasády (hmotnú aj estetickú) tvorí, najmä:

- podlažnosť – jednopodlažné domy na štítových stranách sú doplnené o dverové vstupy do pivníc (vytvorené ako nízke vstupy, čiastočne zapustené pod úroveň terénu, vyrovnávajúc mierny sklon terénu smerom k ceste) situované v murovaných, omietaných podmurovkách
- členenie – prízemie štítových fasád domov sú zväčša 3 osovú (príp. dvojsovú, keď krajná os je tvorená združeným dvojoknom, členeným v strede len pevným, vertikálnym priečnikom), keď jedna z krajných osí je tvorená menším okenným otvorom komory a opačnú dvojos tvorí dvojica okenných otvorov prednej izby
- tvaroslovie dreveného, doskového štítu – v spodnej tretine štít zväčša s podlomenicou, vo vrchole s hálkou a profilovaným kolíkom. Štíty po stranách a v strede (ak je doštenie kladené šikmo ku stredu) s rezbársky profilovanou krycou doskou. Štíty na murovaných (resp. omietaných zrubových domoch sú hladké, zväčša s okenným otvorom).

Povrchy hlavných cestných komunikácií sú upravené asfaltom. Plochy podružných komunikácií a vstupov do dvorov sú neupravené (utlačený pôvodný podklad). Rovnako sú neupravované priestranstvá dvorov a odstavných plôch pri domoch.

Osvetlenie ulíc je riešené verejným osvetlením na betónových stĺpoch elektrického osvetlenia formou výložníkových osvetľovacích telies.

Rozvody verejného rozhlasu sú vedené vzduchom po samostatných kovových

stožiaroch, na ktorých sú uchytené reproduktory.

f) Charakteristické pohľady a priehľady

Vonkajší obraz sídla:

Vonkajší obraz pamiatkovej zóny predstavuje panoráma sídla a jej spolupôsobenie s panorámou Levočských vrchov. Ide najmä o pozorovacie stanoviská zo západného smeru (foto č. 28, 29, 30, 31 a 32) a severného smeru (foto č. 70).

Vnútorň obraz sídla:

Vnútorň obraz sídla predstavujú popri verejných priestoroch i vlastné riešenia v rámci jednotlivých parciel a prinavrátanie ich urbanistických a architektonických hodnôt metódami rehabilitácie zaniknutých prvkov. Významnú úlohu zohrávajú i priestorové a plošné prvky zelene, historické prvky výtvarného charakteru a drobnej architektúry.

Chránené pohľady zo sídla na okolitú krajinu:

K ochrane „génia loci“ sídla patrí aj zachovanie kontextu pamiatkovej zóny s jej okolím. Dôležitú úlohu pre zachovanie identity majú i stanovené pohľadové uhly zo sídla na okolie. Ide najmä o optické prepojenie s panorámou Levočských vrchov, krajinárskej zelene, modeláciou krajiny a pod. (foto č. 2, 3, 8, 19, 21, 25, 72 a 118).

Chránené pohľady v interiéri sídla:

Ide o najvýznamnejšie pohľady v interiéri sídla v súvislosti s ochranou vnútorného obrazu zóny. Patria tu najmä uličné pohľady na hromadnú zástavbu v juhozápadnej časti sídla (foto č. 6 a 10), v strede obce so zachovaným radením domov vedľa seba, štítmí orientovanými k ceste (foto č. 76) a krátky uličný pohľad s dominantou kostola (foto č. 94 a 95).

g) Siluety a panoráma

Charakteristická silueta potočnej zástavby je jedným z najdôležitejších identifikačných znakov Nižných Repáš a je trvalou hodnotou pamiatkového fondu.

Obec Nižné Repaše, pravdepodobne najskôr ako osada, bola vystavaná v údolí, v strede s pretekajúcim potokom. Pre výstavbu sídla jeho zakladatelia vybrali južný svah údolia s pretekajúcim potokom v strede, situovaný na východnom úpäť Levočských vrchov. Voľba lokality pre založenie osady, neskôr obce, vzhľadom k optimálnym terénnym danostiam, nevyžadujúcim náročné úpravy, bola v prípade Nižných Repáš mimoriadne priaznivá. Umožnila rozvinúť pôdorysnú schému uličnej zástavby lemujúcej obe strany vytvorenej cestnej komunikácie osadenej v najnižšom bode údolia, pričom parcely boli vedené severo/južným (východoseverným/západojužným) smerom naprieč celým údolím, prerušené telesom cesty, ktorej situovanie bolo v 2. pol. 20. stor. voči pôvodnému trasovaniu upravené (nahradenie pomerne veľkých oblúkov priamejšími úsekmí).

Opísané osadenie obce v krajine rozhodlo súčasne o jej urbanisticko-krajinárskych pohľadových vzťahoch najatraktívnejších v pohľade z východnej strany, pri ktorom sa historická silueta obce optimálne panoramaticky rozvinula na pozadí úpätia mierne zalesnených kopcov, súvislo prechádzajúca do lesného, kopcovitého terénu Levočských vrchov, v strede zástavby s trvalou pohľadovou dominantou kostola vnímateľnou nielen z extravilánu, ale i vo viacerých pohľadoch z interiéru sídla.

Vďaka svojej polohe v kopcovitom údolí Levočských vrchov, je celkový obraz dobre vnímateľný z diaľkových pohľadov, najmä z východných a západných prístupových ciest. Tento je vnímateľný len z kopcovitých terénov Levočských vrchov, komunikačne neprístupných (foto č. 21, 28, 29, 30, 31 a 32). Siluetu obce od jej počiatku modeloval pohľad zo západnej a juhozápadnej strany na hmotu kostola s vežou a strechy prízemnej zástavby situovanej hlavne okolo cesty a hospodárske stavby stodôl – „stodoliská“, lemujúce zástavbu pod svažným terénom v styku s extravilánom obce. Táto základná panoráma obce sa pre ňu stala charakteristickou po celé stáročia až dodnes. Všetky ostatné neskoršie zásahy do urbanizmu - novostavby rodinných domov, budova obecného úradu, školy a drobné stavby, jej pôvodné usporiadanie narušili len čiastočne. Panoráma zástavby je umocnená masívom so skupinami drevín a v pozadí súvislým lesným porastom Levočských vrchov na južnej strane.

Z južnej prístupovej cesty sa vytvárajú v podstate nerušené diaľkové pohľady na siluetu tvorenú predovšetkým tvarovanou kompaktnou hladinou striech domovej zástavby akcentovanou a oživenou hmotami hospodárskych stavieb.

Väčšie zásahy do siluety obce sa urobili až v 2. pol. 20. storočia, keď boli realizované hmotovo neproporčné bytové domy na západnom okraji obce a hmotovo preexponované stavby obecného úradu a školy v strede obce. Rovnako necitlivo sa pristupovalo pri výstavbe obytných domov, keď potreba bývania sa realizovala na úkor hmotového a hlavne výškového riešenia novostavieb. Tieto hmoty nemajú žiadne architektonické kvality a dnes sú nedeliteľnou súčasťou vidieckeho interiéru, pri diaľkových pohľadoch, čiastočne narušujú kompaktnú vidiecku zástavbu tvorenú jednopodlažnými stavbami so sedlovými strechami. Ich architektonické kvality sa dajú zlepšiť čiastočnými prestavbami. Pomerne necitlivo rozvrhnutá najnovšia zástavba ťahajúca sa od stredu obce východným smerom v časti zóny, čiastočne ovplyvnila jej siluetu tým, že po odstránení pôvodnej zástavby a zlučovaním úzkych parciel vznikla zástavba na pomerne otvorených priestranstvách.

Strešná krajina

Dnešný, chránený obraz hmotovo-priestorového riešenia vidieckej zástavby je výslednicou jeho urbanistických a architektonických premien od jeho založenia až do 21. storočia, pričom výslednicou je harmonický celok (foto č. 28, 32 a 70).

Zhľadiska integrity celku je mimoriadne dôležitá ochrana strešnej krajiny charakteristická sedlovými strechami. Rôzne orientované sedlové strechy, nepôsobia rušivo, naopak prezentujú stavebný vývoj jednotlivých domov. Domy sú ukončené sedlovými strechami, hrebeňmi kolmo orientovanými na os komunikácie, štípmi orientovanými k ulici (foto č. 35 a 76), s pokračovaním sedlovými strechami ukončujúcimi hospodárske stavby v hĺbke dvora, zastrešenými sedlovými strechami stodôl s hrebeňmi rovnobežnými s osou komunikácie, takto vytvárajúc vyvážený celok bez potreby zjednocovania a uniformovania podľa akéhokoľvek príkladu.

Historická zástavba priestorov mimo hlavnej cesty priet'ahu stredom obce mala takmer totožný charakter ako pri uličnej zástavbe. V týchto prípadoch skôr však išlo o skupiny objektov, nevytvárajúc súvislú zástavbu. Súvislé rady dobových striech spišského typu (sedlová strecha so štítom a podlomenicou, kolmo orientovaná k uličnej čiare) vidieť v zastúpení v hojnom počte i keď pri omietnutí prízemnej časti zrubu doskové štíty nahradili štíty omietané a sú dopĺňované strechami sedlovými s polvalbami a valbovými strechami. Typ striech sa zachoval i napriek niekoľkým požiarom, ktoré postihli obec a v ich dôsledku pôvodnú drevenú, šindľovú krytinu vytlačila krytina iného typu.

Predmetom ochrany pamiatkového územia je tradičný tvar striech vrátane všetkých charakteristických atribútov (sklon, podlomenice, podbitia, poloha hrebeňov a úžľabí, výška odkvapovej hrany, výška hrebeňa strechy, štítové murivá a pod.). Historické pultové strechy sú tiež predmetom ochrany pamiatkového územia, ak súvisia so vznikom objektu alebo jeho úpravou (jedná sa len o strechy na hospodárskych objektoch menších hospodárskych stavieb - chlievov). Okrem zachovania základného tvaru strechy sú predmetom pamiatkovej ochrany i detaily ukončenia historických striech ako sú tvary výzorníkov v štítoch, krycie lišty po okrajoch štítov, vikiere (na hospodárskych objektoch), drevené dažďové žľaby, komínové telesá, podbitie strechy a podobne. Komínové telesá sú charakteristickým prvkom strešného reliéfu sídla vytvoreného hlavne v 2. pol. 20. storočia, keď došlo k výmene šindľovej krytiny a prestavby vykurovacieho systému domov (kamenné kaplicové pece v izbách nahradili kachľové pece a dymovod, pôvodne ukončený v podstreší domu, neskôr bol vyústený nad strešným plášťom). Komínové telesá, aj keď sú novodobým stavebným prvkom v danom prostredí, v priebehu doby sa etablovali do prostredia a tvoria neoddeliteľnú súčasť strešnej architektúry. Komíny starších stavieb (murovaných, kamenných), boli pohľadovo omietané, resp. tehlové vyškárované, niektoré s murovanou, omietnutou hlavicou.

K historickým strechám Nižných Repáš sa materiálovo viaže najmä drevený štiepaný šindel' a krytina z AZC šablón, používaná na prelome pol. 20. storočia. I keď vlákno-cementové šablóny – tzv. eternit sa začal vyrábať po roku 1905 na Slovensku (v Púchove), táto ľahká a pomerne spoľahlivá krytina sa v horskom prostredí začala používať až v 2. pol. 20. stor.

Slovensko má bohatú tradíciu výroby kovov. Jedným z nich je i pozinkovaný plech, ktorého používanie ako strešnej krytiny sa začalo uplatňovať v prostredí PZ rovnako v 2. pol. 20. stor. Išlo hlavne o pravouhlé plechové šablóny obdĺžnikových rozmerov, ktorých montáž bola jednoduchá. V menšej miere boli použité plechové, falcované pásy. Farebnosť uvedených plechových krytín bola pôvodne sivá, príp. červená, alebo sa plech nefarbil, čo malo za následok jeho skorú koróziu.

Rovnako ako v terajšej dobe postupne zaniká používanie šindľovej krytiny, čo je spôsobené hlavne charakterom využívania podstrešia domov, keď komínový prieduch je vyvedený nad strešnú rovinu a drevená krytina takto nie je prirodzene impregnovaná, rovnako i kvalita drevenej hmoty, keď i ošetrovaná krytina vydrží cca 15- max. 30 rokov, tak postupne zaniká používanie i hladkej, falcovanej plechovej krytiny kladenej v pásoch. Na drevených, zrubových domoch je drevený šindel' nahrádzaný tvarovou a farebnou imitáciou plechového šindľa (so zaručenou životnosťou výrobcu na cca 70 rokov). Na murovaných stavbách domov je uplatňovaná krytina plechová, imitujúca skladanú, šindľovú krytinu v prírodnej tehlovočervenej farebnosti. Krytina z AZC šablón sa v danom prostredí prestala používať. Pri určení druhu a typu krytiny, či už na novostavbách, resp. na terajších stavbách je potrebné pristupovať osobitne a voliť vhodný druh krytiny: na drevených, zrubových stavbách drevený štiepaný šindel', resp. v odôvodnených prípadoch použiť plechovú, hladkú krytinu,

na novostavbách používať rovnako plechovú, hladkú krytinu, kladenú v pásoch, ktorá v danom prostredí je rozšírená najviac.

Historická strecha je integrálnou súčasťou historického objektu, preto je takisto rovnocenne chránená ako ostatné historické konštrukcie. Je výrazným prvkom ukončenia stavby v jej tvaroslovnom, funkčnom a konštrukčnom riešení. Sklon strechy dnes chápeme ako významný slohotvorný prvok, ktorý charakterizuje obdobie svojho vzniku. V mnohých prípadoch ukončuje a tvaruje nielen jednotlivý dom, ale aj štruktúru historickej zástavby.

h) Archeologické náleziská

Archeologické nálezy a náleziská sú primárnym a často jedinečným historickým prameňom materiálnej kultúry pre poznanie kultúrneho dedičstva a dejín predmetnej lokality. Špecifická forma výskytu uvedených prameňov pod úrovňou terénu si vyžaduje uplatňovanie špecifických metód a prístupov pri ich výskume, ochrane a starostlivosti už od momentu ich objavenia. Tieto skutočnosti spojené s ich ochranou sú premietnuté do legislatívnej úpravy pamiatkového zákona, ktorý v šiestej časti zákona upravuje ochranu archeologických nálezov, nálezísk vyhlásených za národné kultúrne pamiatky (ďalej len NKP), evidované územia a lokality s archeologickými nálezmi a tiež aj doteraz neznáme lokality s predpokladaným výskytom archeologických nálezov.

Katastrálne územie Nižných Repáš a jeho pamiatkovej zóny (ďalej len PZ) vzhľadom na jeho geografickú polohu, postavenie sídla v minulosti, ako aj jeho históriu patrí medzi lokality, kde nemožno vylúčiť výskyt archeologických nálezísk. Preto je potrebné, aby investičné zámery na území sídla a najmä v PZ sa premietli do stavebnej prípravy a v územnom a stavebnom, resp. vodoprávnom konaní bola ochrane archeologických nálezov a nálezísk venovaná patričná pozornosť vyplývajúca z platnej právnej legislatívy.

Praveké a stredoveké osídlenie územia Nižných Repáš sa doteraz nepodarilo doložiť a je potrebné podotknúť, že z hľadiska archeologického výskumu bola mu venovaná nedostatočná pozornosť. Stredoveké nálezy sú doložené iba torzovito z okolia kostola sv. Anny. Nižné Repaše vznikli koncom 13., resp. začiatkom 14. storočia v lese označenom ako Repach, ktorý v roku 1278 dostala do dedičnej držby rodina Görgeyovcov a patrila im až do zrušenia poddanstva. Je veľmi pravdepodobné, že Nižné Repaše vznikli až pri doosídľovaní na nemeckom práve a až neskôr boli prevrstvené valašským etnikom. Nesystematickým archeologickým prieskumom bolo doložené osídlenie len torzovito vo včasnom a intenzívnejšie v neskorom novoveku.

Najstaršie pamiatky hmotnej kultúry predstavujú iba nepočtetné zlomky keramiky a kovové predmety z okolia sídelnej zástavby.

i) Zeleň v pamiatkovom území

Systém zelene pamiatkového územia je jeho neoddeliteľnou súčasťou, v plošnom vyjadrení je súčasťou urbanistického pôdorysu. Porastová štruktúra, jej rozmiestnenie,

objemové členenie a druhové zloženie priamo ovplyvňujú celkový výraz sídla a naturálnym vzhľadom akcentujú jeho „vidieckosť“.

Základnú kompozičnú os systému zelene pamiatkového územia tvoria brehové porasty, ktoré vytvárajú zvlhnutú líniu vinúcu sa celým sídlom v severojužnom smere, pokračujúcu na oboch koncoch do voľnej krajiny. Pozdĺžnu osovú orientáciu súbežne s líniou potoka podporuje aj hlavná miestna komunikácia po oboch stranách s líniovými pásmi zelene v plošnom priemete s naturálnymi trávnikovými plochami. Konfigurácia pamiatkového územia sa v priečnom reze zvažuje k údolnej rovinatej ploche okolo potoka, ktorá má v rôznych polohách premenlivú šírku. Od potoka stúpa terén po oboch stranách v tiahlych krivkách na líniu hrebeňa Levočskej vrchoviny, čím sa všetka zeleň pamiatkového územia stáva pohľadovo prístupnou z ktoréhokoľvek miesta pamiatkovej zóny. Na rovinatej ploche po oboch stranách potoka v polohách, kde to umožňuje prirodzený terén, je situovaná zástavba. V centrálnej časti pamiatkového územia je zástavba radová s klasickým členením zelene na predzáhradku, dvor a záhradu, na severnom a južnom okraji je zástavba voľnejšia so zeleňou po celom obvode stavby. Záhrady poväčšine bez predelenia prechádzajú do lúk a pasienkov.

Zeleň na pamiatkovom území je zložená z prírodných vegetačných prvkov a len v malej miere sú zastúpené cielené sadovnícky úpravy viazané na rozšírené línie okolo komunikácií, verejné priestranstvá, úpravy predzáhradok a ojedinele aj dvorov.

Brehové porasty sú prirodzene vrbové so stálou prímесou jaseňa a javorov a sporadicky aj smrekovcov. V umelých dosadbách brehových porastov sú vtrúsené lipy, brezy, jarabiny, smrekky a na okrajoch aj topole. Brehové porasty nie sú súvislé, ide o menšie skupinky kríkových vrb, kríkových tvarov stromov a ojedinele aj kmeňových tvarov stromov. Na brehových porastoch sú zreteľné opakované zmladzovacie rezy pri zemi a vyskytujú sa aj rezy korún na kmeňovú hlavu. V polohách, kde nie sú drevinové porasty má vegetácia ruderalný a zaburinený charakter.

Zeleň lemujúca komunikácie je jednoduchá, tvorená nezakladanými trávnikmi s jedno alebo dvakrát ročným kosením, čím si udržiavajú tieto líniové pásy naturálny výraz. Len veľmi ojedinele sú sekundárne dosadby drevín nízkej sadovníckej hodnoty. V polohách, kde sa líniové pásy zelene rozširujú do plošne malých verejných priestranstiev sa sústreďujú novodobé sadovnícke úpravy, ktoré sú reprezentované solitérnou výsadbou stromových drevín a doplnené záhonmi so zahustenou výsadbou okrasných kríkov. Takáto úprava je v okolí obecného úradu, kde je sústredený sortiment novodobých škôlkarských výpestkov (nízke cyprušteky, plazivé borievky, guľaté tuje, cudzokrajné pichľavé smrekky...). Obdobná situácia je aj na ploche cintorína, kde v jeho centrálnej trávinatej časti rastie jedna solitérna dvojkmenná lipa, ale prístupovú cestu k bráne cintorína lemuje málohodnotná jednostranná radová výsadba tují západných. Bezprostredné okolie kostola je trávnaté bez stromových porastov.

Úprava zastavaných častí jednotlivých parciel s rodinnými domami je reprezentovaná malými predzáhradkami, ktorých veľkosť je daná šírkou uličného priečelia objektov. Spôsob úprav predzáhradok sa líši, od kvetinových cez trávnaté až s výsadbami cudzokrajných drevín, ktoré pôsobia v území cudzo. Predzáhradka je buď samostatná alebo je spojená s trávnatým dvorom, kde jednotlivé vstupy sú prepojené vychodenými chodníkmi resp. tieto sú spevnené monolitickým betónom alebo sú chodníky vydláždené betónovou dlažbou. Dvor predchádza do záhrad, kde sú vysadené ovocné stromy a celé sú trávnaté. Bezprostredné okolie rodinných domov je v niekoľkých prípadoch upravené novodobou s ojedinelými výsadbami cudzokrajných stromových drevín – najčastejšie pichľavými smrekmi, ale vyskytujú sa tu aj rozsiahlejšie výsadby tují, ale aj výsadby domácej borovice lesnej a ďalšími druhmi.

Trávnaté plochy záhrad plynulo prechádzajú do lúk a pasienkov, na ktorých sú menšie i rozsiahlejšie stromové skupiny druhovo zmiešaných, ale prevažne ihličnatých drevín v prirodzenom krajinárskom usporiadaní. Tieto porastové partie sú doplnené skupinami kríkov a kríkových tvarov stromov rastúcich na medziach, kde prevláda krajinárske druhové zastúpenie náletových drevín – ruže šípovej, borievky obyčajnej, trnky, briez, smrekovcov, jarabín...

V celkových pohľadoch však bezprostredné okolie stavieb predstavuje súvislé trávnaté plochy, na ktorých sú voľne roztrúsené porastové skupiny. Len v detaile druhového zastúpenia je rozdiel medzi záhradami, medzami, lúkami a pasienkami. V urbanistických ukazovateľoch sú však plochy zelene s jstevujúcou porastovou štruktúrou na území pamiatkovej zóny plošne aj priestorovo dominantné. Systém zelene na území pamiatkovej zóny má charakter voľnokrajinárskej prirodzenej vegetácie a práve tento fenomén je jeho primárnou pamiatkovou hodnotou.

j) Vyhodnotenie pamiatkových hodnôt územia a odôvodnenie jeho ochrany

Podľa Vyhlášky Okresný úrad v Spišskej Novej Vsi č. 4/93, ktorou bola vyhlásená Pamiatková zóna ľudovej architektúry Nižné Repaše predmetom ochrany v pamiatkovej zóne sú:

- objekty, ktoré navrhujeme na zápis do ÚZKP SR; objekty ktoré predstavujú stavby, ktoré si zachovali pôvodný charakter, dokumentujú typ alebo variant danej oblasti a sú bez väčších konštrukčných zmien;
- ďalej hospodárske dvory, ktoré sa nachádzajú v PZ;
- objekty dotvárajúce prostredie z urbanistického hľadiska a ktoré nenarúšajú charakter zástavby.

Zachovanie urbanisticko-historických hodnôt štruktúry územia

Pamiatkové územie – Pamiatková zóna Nižné Repaše, je vidieckym historickým urbanistickým súborom. Predstavuje zachovaný typ potočného osídlenia s uličným, reťazovým a skupinovým usporiadaním zástavby domov usporiadaných jednostranne a obojstranne po stranách dvojice cestných komunikácií. Pôdorysný rozvrh založenia osídlenia má vo svojom centre situovaný sakrálny objekt kostola. Zástavba obytných domov spoločne s hospodárskymi stavbami rešpektuje terénne danosti.

Urbanistický výraz zástavby údolia je tvorený stavbami obytných domov, v pozoruhodnej symbióze s dostavbou hospodárskych objektov, ktoré v súvislých radoch uzatvárajú dedinu po stranách možného prístupu zo svahovitých terénov extravilánu. Je výsledkom výstavby a rozširovania roľníckych dvorov a závislý na danosti terénu a prostredia v ktorom vznikol.

Rozloha osídlenia a pôdorysná schéma obytno-hospodárskej zástavby bola zásadne vytýčená jednorázovo v čase jeho vzniku tak, ako tomu dovoľovalo územie ohraničené svažnými brehmi údolia a korytom pretekajúcej riečky. Tieto pôdorysné danosti boli

rešpektované po stáročia, jednotlivé stavebné činnosti sa im v podstate podriadili a ani obdobie 19. a 20. storočia so svojimi veľkorysími a radikálnymi urbanistickými koncepciami do pôdorysu dediny výraznejšie neprenikli, prejavujúc sa iba lokálne v realizáciách jednotlivých stavieb či úprav domov. Základná pôdorysná schéma obce sa zachovala dodnes, i keď v strede čiastočne narušená výstavbou ZŠ, bytových domov, OcÚ, resp. výstavbou nových murovaných domov realizovaných v 2. polovici 20. storočia na miestach, kde v minulosti zástavba nebola.

Hodnotami, ktoré majú z hľadiska významu PZ mimoriadne postavenie je pomerne pravidelné usporiadanie zástavby po stranách ulíc a urbanistické väzby, silueta striech zástavby, architektonické hodnoty jednotlivých objektov ľudového staviteľstva. Všetky tieto hodnoty Pamiatkovej zóny Nižných Repáš je nevyhnutné zachovať.

Zachovanie architektonických a kultúrno-historických hodnôt prvkov

Historická zástavba vytvára súbor objektov, z ktorých väčšinu tvoria obytné domy s hospodárskymi stavbami, vytvárajúc takto roľnícke dvory, samostatne situované hospodárske objekty a sakrálny objekt. Najcennejšie pamiatkové objekty sú sústredené po oboch stranách cestných komunikácií, s pokračovaním zástavby do hĺbky parciel, vytvárajúc takto súvislý súbor objektov. Najvýznamnejšie z nich sú drevené, zrubové obytné domy, situované na murovaných, omietaných podmurovkách, doplnené v objektovej skladbe s hospodárskymi stavbami, aditívne radenými k domu, príp. situované ako samostatné stavby v rámci dvora, či naprieč parcely, a takto ju uzatvárajúc.

Drevené zrubové domy, či už situované ako solitéry, alebo spoločne s hospodárskymi stavbami tvoria súbor jedinečných a neopakovateľných architektur, ktoré sú reprezentantom spôsobu života vidieckeho obyvateľstva od stredoveku až po dnešok. Každý samostatný objekt v jeho súčasnom výraze je výsledkom organického prerastania jednotlivých stavebných úprav vo väčšine pôvodných drevených zrubových domov, čo súviselo s dostatkom dreva ako stavebného materiálu, s ktorým sa dalo ľahko pracovať, príp. ho čiastočne, či úplne nahradiť. Architektonický výraz ľudových domov je v dispozíciách, vnútornom vybavení a výzdobe mimoriadne hodnotný. A práve tento fenomén konštrukcií a architektur rozhoduje o ich nosnej a základnej pamiatkovej hodnote.

Každý objekt je samostatným organizmom pozostávajúcim z množstva historických architektonických prvkov - vertikálnych a horizontálnych konštrukcií – stien, stropov, krovov, výplní stavebných otvorov, striech a štítov, ktoré je nevyhnutné zachovať a chrániť.

Popri nespornosti architektonických a historických hodnôt sídla ako celku, jednotlivé pamiatkové objekty obce reprezentujú vlastné architektonické a historické hodnoty. Každý z pamiatkových objektov predstavuje vlastné, stavebné dejiny a špecifické premeny architektonických podôb. Okrem príbuznosti niektorých architektonických riešení a detailov z jednotlivých časových rovin je základnou hodnotou ich hodnota originálu.

K architektonickým hodnotám pamiatkovej zóny a jej architektur ľudového staviteľstva sa jednoznačne priradujú hodnoty historické, významové v rámci dejinných udalostí i keď len s miestnym významom, nepresahujúcim hranice regiónu. Osídlenie lokality, jej historické i slohové premeny sú poznaním o vývoji kultúry v danom regióne.

Zachovanie hodnôt kontextuálnej kultúrnej krajiny okolia

Mimoriadny kultúrny význam tejto lokality je nutné pripísať cieľavedomej tvorbe kultúrnej krajiny v okolí pamiatkovej zóny. Urbanizácia historických sídiel v okolí bola

regulovaná na základe urbanizačnej osi už v čase vzniku sídla, pre urbanizáciu boli využívané najvýhodnejšie strategické pozície s prehľadom celého sídla po prirodzené horizonty. Ide o zámerné spolupôsobenie reliéfnych horizontov a dominánt.

Nižné Repaše boli vystavané v blízkosti vodného zdroja, tak potrebného pre chov domácich zvierat, život obyvateľov, v prostredí pomerne úzkeho údolia, zabezpečujúceho čiastočnú ochranu sídla pred poveternostnými vplyvmi, príp. divo žijúcej zvery. Členitý terén a jeho rešpektovanie je tiež principiálnou pamiatkovou hodnotou podpisujúcou sa na celkovom výraze a urbanistickom usporiadaní sídla a jeho bezprostredného okolia. Pre výstavbu stredovekej osady jeho zakladatelia vybrali údolie na južnom úpätí Levočských vrchov, západne a východne ohraničené brehmi údolia, na južnej strane s hornatým profilom Levočských vrchov. Výber plochy a parcelácia územia pre založenie osady vzhľadom k optimálnym terénnym danostiam, nevyžadujúcim náročné úpravy, dostatok drevenej hmoty lesov a pasienkov na svažných terénoch bola v prípade Nižných Repáš, k založeniu poľnohospodársko-výrobnému spôsobu života, mimoriadne priaznivá. Umožnila rozvinúť pravidelnú pôdorysnú schému vnútornej zástavby.

Opísané osadenie Nižných Repáš v krajine rozhodlo súčasne o jej urbanisticko-krajinárskych pohľadových vzťahoch najatraktívnejších v pohľade z juhu a juhozápadu zo strany vstupu do obce, pri ktorom sa historická silueta sídla optimálne panoramaticky rozvinula na pozadí Levočského pohoria.

Vďaka svojej polohe v pomerne hlbokom údolí je historické jadro obce celistvo nejasne vnímateľné z diaľkových pohľadov, najmä zo severnej strany, čomu bráni pomerne strmý svah a mierny oblúkovito severozápadne zatačajúci sa pôdorys zástavby v údolí. Novšia výstavba situovaná na juhovýchodnej strane sídla (foto č. 44) výrazne nezasiahla do jedinečnej siluety, ale narušila jedinečnosť pôdorysov hospodárskych dvorov, ktoré táto zástavba nahradila. Siluetu obce modelujú objemné hmoty objektov hospodárskych dvorov, strechy jednopodlažnej obytno-hospodárskej zástavby ukončenej líniou stodôl na vonkajších okrajoch. Táto základná panoráma sídla sa pre Nižné Repaše stala charakteristickou po celé stáročia až dodnes. Všetky ostatné neskoršie zásahy do urbanizmu obce a stavby ako dvojica bytových domov, novostavby občianskej a administratívnej vybavenosti a školstva jej pôvodné usporiadanie a výraz narušili čiastočne, v polohách na ktorých vznikli. Panoráma potočnej, údolnej zástavy je umocnená masívom zalesnených kopcov Levočského pohoria v pozadí.

Z juhozápadnej prístupovej cesty sa vytvára v podstate nerušený diaľkový pohľad na siluetu tvorenú predovšetkým tvarovanou kompaktnou hladinou striech domovej zástavby. Trvalou dominantou siluety zástavby, vynímajúcou sa v miestnych pohľadových kuželoch na východnej strane sídla je veža Kostola sv. Anny.

Väčšie zásahy do siluety zástavby sa realizovali až v 2. pol. 20. storočia, kedy boli pôvodné objekty nahradené nekvalitnými stavbami (foto č. 5, 27, 47, 48, 52, 75, 107 a 113), odstránené hospodárske objekty na juhozápadnej strane obce a postavený objekt základnej školy, dvojica bytových domov, v severovýchodnej časti objekt obecného úradu a rovnako na juhozápadnej a severozápadnej strane boli postavené dvojpodlažné, murované obytné domy. Tieto hmoty aj keď nemajú svoje architektonické kvality sú dnes nedeliteľnou súčasťou interiéru a pri diaľkových pohľadoch narúšajú ucelený súbor prízemných objektov roľníckych dvorov.

Historická zástavba vidieckeho sídla tvorí charakteristickú panorámu v krajinnom obraze. Pre zachovanie tejto hodnoty je predpoklad v navrhovanej priestorovej štruktúre rozvoja obce nevytvárať nové dominanty a prechod exponovaných okrajových polôh

zástavby do voľnej krajiny je riešený voľnou pasienkovo-hospodárskou vegetáciou. Navrhovaná priestorová štruktúra obce zachováva nenarušené panoramatické pohľady:

- z hlavných komunikačných prístupových smerov na panorámu sídla (foto č. 10, 35, 68, 76, 94, 95, 109 a 110)
- z južnej strany Levočských vrchov (foto č. 21, 28, 29, 30, 31 a 32)
- z východného svahu Honov (foto č. 70)
- zo západného svahu Peciska a Leškovho brehu

Zachovanie umelecko-historických hodnôt

Podstatnou časťou chráneného pamiatkového fondu v PZ sú stavby obytných domov spolu s hospodárskymi stavbami v duchu ľudového staviteľstva a s nimi bezprostredne súvisiaca jednoduchá maliarska a rezbárska výzdoba interiérov a exteriérov.

Jednotlivé objekty sa prezentujú remeselnými a umelecko-historickými prvkami:

- jednoduchá výzdoba drevených štítov hlavných fasád domov – vo vrchole kabrinec a profilovaný kolík, po stranách štítu a v strede krycie dosky s jednoduchou profiláciou vnútorných hrán, rôzne tvary výzorníkov, okenné šambrány a pod.
- drevené trámové stropy, zdobenie stredného trámu v izbe s vročením, okenné a dverné výplne, dlážky, zábradlia, schody
- v sakrálnom objekte interiérové vybavenie – neskorobarokový ikonostas z konca 18. storočia s polychrómovanou drevorezbou a s bohatou plastikou a maliarskou dekoráciou. Barokový oltár sv. Anny z 1. pol. 18. storočia, so sochami dvoch anjelov, v strede s olejomalbou na plátne, po stranách so sochami sv. Petra a Pavla apoštola. Rokoková kazateľnica z 2. pol. 18. stor., na parapetoch s obrazmi štyroch evanjelistov v rokajovej kartuši. Barokový krucifix z konca 18. stor., závesný barokový obraz sv. Anny s P. Máriou, z 2. pol. 18. stor., drevená empora zo 17. stor. a zvon vo veži z roku 1638.

Kultúrne dedičstvo, ktoré nám ponechali naši predkovia aj v obci Nižné Repaše tvorí jedinečnú súčasť európskej kultúry vidieckeho osídlenia. V budúcnosti je však potrebné venovať viac pozornosti umelecko-historickému a architektonicko-historickému doskúmaniu tejto časti pamiatkového fondu.

Kultúrne a pamiatkové hodnoty archeologických nálezov a nálezísk

Archeologické nálezy a náleziská predstavujú špecifický typ pamiatok hmotnej kultúry dokladajúce vývoj materiálnej kultúry od praveku po súčasnosť. Podľa pamiatkového zákona je archeologický nález definovaný ako hnutel'ná vec alebo nehnuteľná vec, ktorá je dokladom o živote človeka a o jeho činnosti od najstarších dôb až do novoveku a spravidla sa našla alebo sa nachádza v zemi, na jeho povrchu alebo vo vode. Archeologické nálezisko je topograficky vymedzené územie s odkrytými alebo neodkrytými archeologickými nálezmi v pôvodných

nálezových. súvislostiach. V zmysle týchto definícií je celé územie PZ archeologickou lokalitou s archeologickými nálezmi. Podľa § 41 odsek 1 pamiatkového zákona archeologické náleziská eviduje archeologický ústav v Centrálnnej evidencii archeologických nálezísk SR. Okrem evidovaných archeologických nálezísk je potrebné považovať za územie s archeologickými nálezmi všetky parcely územia PZ ako celku, kde je istá pravdepodobnosť výskytu doteraz neznámych archeologických nálezov. Ich záchrana je podmienená dodržiavaním platnej legislatívy a zásad uvedených v kapitole C.1.12.

Sú to najmä:

- zaniknuté objekty na parcelách v okrajových a kontaktných častiach sídelného jadra,
- komunikácie a verejné priestranstvá v sídelnom jadre,
- okolie kostola sv. Anny, kde možno predpokladať najstaršie objekty sídelného jadra,
- podlažia stavieb a ich dvorových častí.

Vyhodnotenie zmien (pozitívne, negatívne) od vyhlásenia PZ:

Urbanisticko-historické hodnoty pamiatkového územia:

Od doby vyhlásenia pamiatkového územia – r.1993, nebola narušená urbanistická štruktúra sídla. Urbanistický výraz zástavby údolia ostal tvorený stavbami obytných domov, v symbióze s dostavbami hospodárskych objektov, ktoré v súvislých radoch uzatvárajú sídlo po stranách možného prístupu zo svahovitých terénov extravilánu. Obytné domy ktorých výstavba bola započatá v posledných desaťročiach 20. stor. boli stavebne ukončené, zobytnené. V pamiatkovom území nebola realizovaná žiadna stavba väčších rozmerov a rovnako nebola realizovaná ani výstavba žiadneho obytného domu a k nemu prislúchajúcich hosp. stavieb.

Architektonické a kultúrno-historické hodnoty:

Drevo, ako základný stavebný materiál objektov v pamiatkovom území, je organický materiál, ktorý v dôsledku absencie starostlivosti o jeho ošetrovanie a pravidelnú údržbu stráca svoje prirodzené vlastnosti a vplyvom poveternostných podmienok poškodzovanie materiálu nadobúda zrýchlený priebeh. Toto poškodzovanie je viditeľné hlavne na drevenej šindľovej krytine, ktorá v danom prostredí vydrží cca 15-20 rokov bez toho, aby nebolo nutná jej výmena. Drevená šindľová krytina bola už v IV. štvrtine 20. stor. nahrádzaná plechovou krytinou z hladkého plechu, resp. z plechových šablón. Zač. 21. stor. bola vymenená plechová krytina za plechovú v tvare šindľa len na dome č. 104 (foto č.118).

Zmeny architektonických hodnôt na území pamiatkovej zóny sú viditeľne hlavne na úpravách objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty pamiatkového územia. Na týchto stavbách došlo k nahradeniu plechových krytín a krytín z AZC šablón za krytiny plechové, ale z tvarovaných plechov v tvare a farebnom odtieni skladanej krytiny. I keď plechový materiál spĺňa už rešpektovaný materiál v pamiatkovom prostredí, tvar a hlavne farebnosť priniesla nové, nežiaduce prvky: dom č.78 (foto č. 47).

Najvypuklejšími nevhodnými úpravami v pamiatkovom prostredí je realizovanie vikierov v strechách domov, spôsobené ich využívaním na bývanie. Miesto strešných okien, boli zrealizované vikiere na dome č. 75 (foto č. 46).

K všetkým nevhodným stavebným úpravám bol vyzvaný stavebný úrad Obce Nižné Repaše k riešeniu ich odstránenia, príp. realizácie vhodných stavebných úprav k navráteniu pôvodného stavu.

Zachovanie hodnôt kontextuálnej kultúrnej krajiny okolia:

Panoráma potočnej, údolnej zástavy umocnená masívom zalesnených kopcov Levočského pohoria v pozadí ostala neporušená. Vo vyhodnocovanom období na pamiatkovom území neboli realizované hmotovo a výškovo neprispôsobené stavby.

k) Pamiatkové hodnoty územia nehmotnej povahy

• Pamiatky histórie, ktoré sa viažu k pamiatkovému územiu

V obci nie sú zatiaľ evidované žiadne pamiatky histórie.

• Prílohy urbanisticko-historického výskumu

Historická dokumentácia :

- Katastrálna mapa Alsó Répás, z r. 1869, reprodukcia z r. 1942
- reprodukcia historickej mapy z 1. vojenského mapovania z r. 1769
- reprodukcia historickej mapy z 2. vojenského mapovania z r. 1821
- reprodukcia historickej mapy z 3. vojenského mapovania z r. 1876
- Výkres rozboru pamiatkových hodnôt objektov a priestorov územia – je premietnutý do výkresu č.4 Zásad

Fotodokumentácia

F. Zásady ochrany pamiatkového územia

a) Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia rešpektujúce hodnoty územia a kultúrnych pamiatok nachádzajúcich sa na tomto území

1. Primerané funkčné využitie územia Pamiatkovej zóny Nižné Repaše ako celku predstavuje jednu zo základných požiadaviek na ochranu pamiatkových hodnôt.
2. Predmetom ochrany PZ Nižné Repaše je funkcia, ktorú obec plnila v minulosti a ktorej zachovanie v súčasnosti a budúcnosti patrí k hlavným požiadavkám na ochranu funkčného využitia PZ – prioritne obytná, poľnohospodárska, kultúrna a spoločenská funkcia.
3. V rámci rehabilitácie obytnej funkcie v PZ Nižné Repaše je nevyhnutné preferovať obytnú (trvalú alebo prechodnú) funkciu v priestoroch ľudových domov, ktoré tradične slúžili na bývanie. Obchodné prevádzky a nebytové prevádzky majú byť situované v samostatných objektoch, vhodne hmotovo zakomponovaných do obytnej zóny. Na účely poskytovania služieb a drobných remeselných prevádzok je možné využiť nevyužívaný bytový fond, alebo priestory nevyhovujúce na bytovú funkciu.
4. V rámci rehabilitácie hospodárskych objektov v PZ Nižné Repaše je možné vhodné meniť ich pôvodnú funkciu, pri zachovaní hlavne vonkajšieho tvaroslovía a použitého materiálu.
5. V prípade funkčného využitia novostavieb obytných domov a k nim prislúchajúcich hospodárskych objektov na území PZ Nižné Repaše je nutné preferovať ich využitie pre zabezpečenie rozvoja minimálne dvoch hlavných funkcií – bývania alebo prechodného ubytovania a vybavenosti, ktorá súvisí s obytnou funkciou.
6. Pri pamiatkach situovaných na území PZ Nižné Repaše, ktoré v minulosti neplnili obytnú alebo výrobnú či skladovaciu funkciu (sagrálny objekt, škola a pod.), je nutné zachovať ich historickú funkciu. Ak to nie je z objektívnych dôvodov možné, je žiaduce substituovať pôvodnú funkciu novou, ktorá však musí trvale rešpektovať pamiatkové hodnoty objektu.
7. Pri kontinuálne nezastavaných plochách – plochy zelene, nezastavané plochy dvorov, nádvorí a spoločných prístupových častí dvorov vidieckych domov - je nutné zachovať ich historickú funkciu a nezastavovať ich.

8. Nové funkčné využitie kultúrnych pamiatok v PZ Nižné Repaše je nutné prispôbiť kapacite, disponibilite a pamiatkovej hodnote objektu. Dôsledky funkčného využitia nesmú spôsobiť úbytok pamiatkových hodnôt alebo znemožniť vhodnú prezentáciu kultúrnej pamiatky.
9. Nepripustné sú funkcie na území PZ Nižné Repaše – hlučná výroba alebo znečisťujúca okolité prostredie, poľnohospodárska, či priemyselná výroba a iné funkcie nezlučiteľné s pamiatkovými hodnotami pamiatkovej zóny. Nepripustné sú aj také funkčné využitia, ktoré sekundárne vyvolávajú neprimerané sprievodné nároky na dynamickú alebo statickú dopravu alebo iné nežiaduce a sprievodné nároky nadmerným spôsobom zaťažujúce pamiatky alebo prostredie PZ Nižné Repaše.

b) Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parceláciu vo vzťahu ku kultúrnym pamiatkam a hodnotám územia

b.1. Požiadavky na zachovanie a údržbu historického pôdorysu

1. Historický pôdorys PZ Nižné Repaše je tvorený a vymedzený historickou pôdorysnou líniou uličnej, reťazovej zástavby, čiastočne hromadnej a jej zachovanie, údržba a regenerácia je hlavnou zásadou plošnej ochrany PZ Nižné Repaše.
2. Je nevyhnutné regenerovať pôdorys historického jadra obce, konštituovaný vyvinutým zastavovacím systémom a štruktúrou zástavby a jednotlivých objektov vo vzťahu k nezastavaným pozemkom a plochám, na ktorých v minulosti bola situovaná zástavba, t.j. k rezervným plochám.
3. Kontinuálne nezastavané pozemky a plochy v rámci PZ je žiadúce zachovať nezastavené ako integrálnu súčasť historického pôdorysu PZ Nižné Repaše.
4. Nie je prípustné vytváranie nových komunikácií, zachovať šírky a povrchovú úpravu terajších komunikácií. V exponovaných častiach obce nezriaďovať nové parkovacie plochy, ale využívať maloplošné, už existujúce plochy. Pre potreby peších zachovať koridory popri cestách, bez úprav a vyznačovaním v teréne.

b.2. Požiadavky na zachovanie a údržbu historickej parcelácie

1. Predmetom pamiatkovej ochrany je pôdorysná osnova sídelnej formy, z historického pôdorysu sídla vyplývajúce urbanistické vzťahy, vyvinutý komunikačný systém a historické plošné vzťahy medzi nimi, parcelácia podriadená zákonitostiam sídelnej formy a situovanie jednotlivých objektov v rámci parciel (historická mapa č. 1).
2. Zachovanie tvaru, veľkosti, hustoty a orientácie historických parciel ako základnej plošnej pôdorysnej jednotky PZ Nižné Repaše je základnou požiadavkou ochrany pamiatkového územia, od ktorej priamo závisí úspešné zachovanie a regenerácia historickej urbanistickej štruktúry obce.
3. Zásadu uzavretosti a samostatnosti zachovaných alebo čiastočne narušených historických

- parciel roľníckych dvorov je žiaduce dodržať – zachovať parceláciu vedenú východozápadným smerom, nesceľovať viacero susedných parciel v sídle atypických celkov.
4. Zachovať prejazdnosť historických parciel a nezväčšovať zastavaný pôdorys historických parciel.
 5. Historicky vyvinuté verejné priestranstvá, ulice a plochy zelene je potrebné zachovať.

b.3. Požiadavky na regeneráciu historického pôdorysu a parceláciu

1. Základným východiskom a nevyhnutným predpokladom pre úspešnú a celkovú regeneráciu historického pôdorysu vidieckeho jadra je zachovanie a regenerácia historickej parcelácie, parcelačnej štruktúry a parcelačného systému úzkych parciel radených vedľa seba, v pozdĺžnom smere neprieč údolím.
2. Zásada regenerácie historického pôdorysu predstavuje požiadavku, aby novostavby v PZ Nižné Repaše boli pôdorysne zakladané na základe historickej parcelácie a to v historicky tradičnom rozsahu zastavanosti príslušných parciel.
3. V prípade historicky nezastavanej parcely, na ktorej je možné realizovať novostavbu, pôdorysná plocha zastavanej parcely nemôže výrazne prekročiť priemernú historickú zastavanosť parciel okolitých objektov.
4. Požiadavkou regenerácie historického pôdorysu sa v PZ Nižné Repaše ukazuje výstavba objektov nových dvorových krídiel na mieste asanovaných častí hospodárskych objektov roľníckych dvorov, ktoré je potrebné dôsledne pôdorysne zakladať na miestach zaniknutých stavieb a to prioritne aditívnym radením k stavbe domu.
5. V prípade nekoncepčného rozparcelovania pôvodných historických parciel je žiaduce parcely rehabilitovať zlúčením podľa historickej parcelácie, v prípade nekoncepčného zlúčenia historických parciel je žiaduce parcely rehabilitovať rozčlenením podľa pôvodnej historickej parcelácie z hľadiska eventuálnych nárokov na nežiaducu výstavbu.

b.4. Požiadavky na zachovanie a regeneráciu pôdorysnej a hmotovej skladby zástavby

1. Zachovať nenarušenú alebo regenerovať narušenú pôdorysnú skladbu historickej zástavby PZ Nižné Repaše – umiestnenie objektov vo vzťahu k parcele ako celku, k iným objektom na tej istej parcele alebo vo vzťahu k susedným parcelám a objektom na nich alebo iné plošné vzťahy, a vo vzťahu k ulici (správne radenie objektov podľa významu a dôležitosti – obytný dom situovaný pri ceste, za ním do hĺbky dvora so situovaním hospodárskych objektov, ich orientácia – štítovou stranou orientovanou k ceste, stodola pozdĺžnou stranou orientovaná rovnobežne s osou komunikácie, dodržanie uličnej línie a pod.).
2. Zachovať nenarušenú alebo regenerovať narušenú hmotovú skladbu zástavby PZ Nižné Repaše – objemové a výškové parametre, ako sú počet podlaží objektov, tvar,

sklon a orientácia strechy (napr. zachovať jednopodlažnosť zástavby s možnosťou zobytnenia podkrovia, šírku zástavby, tvar sedlových striech a pod.).

3. Pri zachovávaní a regenerácii pôdorysnej a hmotovej skladby zástavby je nutné vychádzať z konkrétnych pôdorysných a hmotových skladieb zástavby jednotlivých častí a prvkov PZ Nižné Repaše.
4. V historickom území je možné realizovať stavby podľa pôdorysnej schémy historickej mapy z r. 1869 na tých miestach, kde je preukázateľne, že pôvodná zástavba bola odstránená. Novostavba na takejto parcele by nemala výrazne prekročiť primeranú historickú zastavanosť parciel okolitých objektov.
5. V prípade, že na zastavanom pôdoryse historickej zástavby je situovaná stavba, ktorá nenaruša pôdorysnú a hmotovú skladbu zástavby pamiatkového územia, je prípustné takúto stavbu akceptovať.
6. V prípade, že na zastavanom pôdoryse historickej zástavby je situovaná stavba, ktorá naruša pôdorysnú a hmotovú skladbu zástavby pamiatkového územia, je obnova takejto stavby nežiaduca a je potrebné prijať také stavebné alebo iné úpravy blízkeho okolia nehnuteľnosti tak, aby nežiaduce prvky boli v čo najväčšej miere eliminované (napr. úprava strešných rovín, členenie výplní okenných otvorov, výsadba vzrastlej zelene v okolí a pod.)

b.5. Požiadavky pre stavby na nehnuteľnosti – novostavby v pamiatkovom území a regulatívy zástavby na rezervných plochách

Na základe koncepcie revitalizácie a rehabilitácie pamiatkovej zóny boli vytipované plochy na možnú novú zástavbu hlavne na tých miestach, kde existovala historická zástavba. Ide hlavne o plochy, na ktorých boli situované pôvodné roľnícke dvory, ktoré boli v minulosti z rôznych dôvodov odstránené.

Regulácia novej výstavby vychádza z historickej katastrálnej mapy z roku 1869, kde sú zachytené a zdokumentované jednotlivé objekty.

Rezervné plochy :

- R1** – Plocha situovaná zhruba na západnej strane od stredu obce, v uličnej zástavbe, ktorá vznikla po odstránení domu, par.č.179. Je možné dostavať prízemným domom v línii ulicovej zástavby vedľajších domov s pôdorysným usporiadaním v tvare „L“, alebo „C“, prispôsobenej k pôvodnej historickej zástavbe a v hĺbke parcely s hospodárskymi objektmi.
- R2**– Plocha situovaná zhruba na juhovýchodnom okraji obce, v uličnej zástavbe, ktorá vznikla po odstránení domu, par. č.155. Je možné dostavať prízemným domom v línii ulicovej zástavby vedľajších domov s pôdorysným usporiadaním v tvare „L“, alebo „C“, v hĺbke parcely s hospodárskymi objektmi, prispôbenými k pôvodnej historickej zástavbe.
- R3**– Plocha situovaná na východnom okraji obce, par .č. 96/1, 96/2 a 97 kde je možné situovať dvojicu prízemných domov s obytným podkrovím a hospodárskymi

objektmi s pôdorysným usporiadaním v tvare „L“, alebo „C“. Nová zástavba súvislo nadväzuje na terajšie uličnú zástavbu.

Novostavby na mieste staršej zaniknutej zástavby (R1, R2 a R3)

1. Zastavanie voľnej parcely v uličnej zástavbe je z hľadiska ochrany pamiatkového fondu žiaduce, ak vedie k obnoveniu celistvosti domoradia, bloku alebo celého priestoru. Doplnenie voľnej parcely novostavbou s adekvátnym hmotovým a materiálovým riešením spolu s vhodnou kompozíciou fasády predstavuje zvýšenie architektonických a urbanistických hodnôt pamiatkového územia.
2. Plošný rozsah pôdorysu prístavieb alebo novostavieb smerujúcich do dvora alebo naopak do ulice prispôbiť historickému rozsahu pôdorysu podobných stavieb v danom pamiatkovom území.
3. Realizácia novostavieb v pamiatkovom území musí rešpektovať tradičné architektonicko–urbanistické princípy: zastavovaciu schému, uličnú čiaru, celkovú kompozíciu, objemovo–priestorové usporiadanie, výškové usporiadanie pri realizácii prízemných stavieb, sedlový tvar striech s hrebeňom kolmým na os komunikácie.
4. Dôvodom na nerealizovanie zástavby voľnej parcely novostavbou v kompaktnej zástavbe nie sú sekundárne realizované okenné alebo iné otvory v štítových murivách susedných objektov, alebo súčasné využitie parcely pre účely parkoviska a pod.
5. Novostavba v pamiatkovom území musí rešpektovať a zohľadňovať výškovú gradáciu okolitých a susedných objektov.

Novostavby na plochách, kde v minulosti nestáli žiadne objekty, ale ich výstavba je z hľadiska ochrany pamiatkových hodnôt PZ Nižné Repaše neprípustná alebo prípustná s podmienkami.

1. Novostavby sú neprípustné na miestach existujúceho komunikačného systému, na plochách zelene a na brehoch potoka.
2. Zastavanie vnútorných dvorov nehnuteľnosti v pamiatkovom území – dvorové parcely za stavbou domu do hĺbky parcely, resp. ukončujúce priestor dvora v aditívnom radení za domom, rovnako s voľnou parcelou dvora je prípustné zastavať po splnení požiadaviek pôdorysného riešenia nepresahujúceho šírku zástavby domu a rovnako hmotového riešenia podriadeného prízemnej stavbe domu. Novostavby ukončiť sedlovými strechami s hrebeňom nadväzujúcim a zároveň v úrovni výšky hrebeňa domu, vychádzajúc z podobných stavieb v danom pamiatkovom území, pokiaľ nenaruší základné pamiatkové hodnoty územia.

c) Požiadavky na zachovanie hodnotnej objektovej skladby pamiatkového územia

c.1. Základné požiadavky na zachovanie objektovej skladby

Zachovanie pamiatkových hodnôt objektovej skladby PZ Nižné Repaše, ktorú tvoria nehnuteľné národné kultúrne pamiatky (ďalej „kultúrne pamiatky“) a nehnuteľnosti v pamiatkovom území (ďalej „nehnuteľnosti“), pričom nehnuteľnosti sa ďalej delia na stavby na nehnuteľnostiach nezapísané v ÚZPF a nezastavané plochy a dvory, tvorí základnú požiadavku ochrany PZ Nižné Repaše.

c.2. Požiadavky na zachovanie a ochranu historických dominant a kompozície výškového zónovania PZ Nižné Repaše

1. Pri ďalšej regenerácii sídla zachovať historickú priestorovú gradáciu sídla, tvorenú dominantou kostola a výškovým zónovaním jednotlivých objektov v rámci hospodárskych dvorov sídla a úpravy realizovať tak, aby nedochádzalo k prekrytiu siluety a panorámy sídla.
2. Zachovať urbanistickú kompozíciu sídla a jej výškové zónovanie uplatňované v pohľadových ťažiskách s prirodzenou dominantou centrálného priestoru s gréckokatolícky kostol sv. Anny.
3. Zachovať charakteristickú zástavbu prízemných objektov a do budúcnosti ju nenarušiť príp. výškovou zástavbou.

c.3. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu kultúrnych pamiatok

c.3.1. Základné požiadavky a zásady + funkčné využitie

(tabuľka kultúrnych pamiatok bodu c) urbanisticko-historického výskumu)

Podmienky obnovy kultúrnej pamiatky sú určené individuálnymi rozhodnutiami v správnom konaní podľa § 32 ods. 2 a ods. 4 pamiatkového zákona.

1. Zachovať prvky doterajšieho stavebného vývoja kultúrnych pamiatok ktorý je považovaný v svojej materiálnej, konštrukčnej a dispozičnej skladbe za stále sa vyvíjajúci, viditeľný v stavebných zásahoch a prácach, ktoré súvisia so základnou ochranou a obnovou kultúrnych pamiatok, z hľadiska ochrany pamiatkového fondu a v zmysle znenia týchto zásad prípustných stavebných činností. Výnimku tvoria asanácie nevhodných stavebných úprav, dostavieb a nadstavieb, ktoré nekorešpondujú

s historickým vývojom objektu a negatívne ovplyvňujú pamiatkové hodnoty kultúrnych pamiatok, pamiatkového územia alebo krajiny.

2. Kultúrne pamiatky využívať v súlade s ich pôvodnou historickou funkciou alebo takou novou funkciou, ktorá rešpektuje pamiatkové hodnoty konkrétnej kultúrnej pamiatky - danosti, výraz, autenticitu, dispozíciu a iné dôležité charakteristiky. Je žiadúce preferovať také funkčné využitie kultúrnej pamiatky, ktoré vyžaduje najšetrnejšie a minimálne stavebné zásahy alebo zmeny vo výrazovej, hmotovej, materiállovej a ideovej podstate kultúrnej pamiatky. Zachovať primárnu funkciu využitia nehnuteľnosti (domov) – obytnú, druhotnú funkciu – občiansku vybavenosť (škola, kostol, fara,...) a neposlednom rade zachovať doplnkovú funkciu nehnuteľnosti – poľnohospodársku (hospodárske stavby v rámci poľnohospodárskych dvorov).
3. Všetky pozitívne zmeny kultúrnych pamiatok realizované od vzniku až po súčasnosť sú predmetom pamiatkovej ochrany. Okrem iných pozitívnych zmien, je ako pozitívna zmena v ochrane pamiatkového fondu chápané čiastočné prirodzené stárnutie, degradácia alebo opotrebovanie stavebných a konštrukčných materiálov – patina, ktorá tvorí prirodzenú a žiaducu súčasť pamiatky, ak rozsah, miera a stupeň starnutia, degradácie alebo opotrebovania materiálov nepresiahne objektívnu úroveň, nad ktorú nie je jej zachovanie žiaduce.
4. Medzi prioritné požiadavky a zásady ochrany kultúrnych pamiatok patrí zachovanie hmotnej a ideovej autenticity kultúrnych pamiatok. Zachovať hodnotnú hmotu kultúrnej pamiatky spolu so zachovaním a rešpektovaním jej vierohodnej podoby, stavebného vývoja a pozitívnych stavebných premien – nutné je zachovanie všetkých autentických hmotných častí, súčastí, prvkov, znakov a vlastností kultúrnych pamiatok.
5. Zo zásady zachovania autenticity vyplýva neprípustnosť neopodstatneného nahradzovania architektonických, remeselných častí, prvkov, detailov a znakov kultúrnej pamiatky časťami, prvkami, detailmi a znakmi, ktoré falzifikujú autentický stavebný vývoj kultúrnej pamiatky. Neprípustný je tiež prenos a aplikácia architektonických prvkov a znakov z iného regiónu alebo mesta.
6. Architektonické a remeselné artefakty a prvky, stavebné techniky, technológie, pôvodné materiály, zariadenia, povrchové úpravy a iné prvky charakteristické pre kultúrnu pamiatku je potrebné chrániť, udržiavať a zachovať.
7. Medzi hlavné zásady ochrany pamiatkového fondu patrí aj zásada uprednostnenia údržby a obnovy a opravy všetkých historických prvkov a súčastí kultúrnej pamiatky pred ich nahradením alebo vymenením za kópie.
8. Ak nie je možné zachovať autentickú hmotu alebo materiál historických prvkov, je nevyhnutné dodržiavať zásadu continuity. Pri výbere materiálu, technologického a remeselného postupu v najvyššej možnej miere dbať na zachovanie nadväznosti na pôvodný materiál, technologický a remeselný postup.
9. Len vo výnimočnom prípade, ak rozsah a stupeň poškodenia originálu je nezvratný, je možné nahradiť originálne historické prvky alebo materiály kópiou a náznakovou rekonštrukciou, ktorá musí byť identická s originálom tvarovo, materiálovo, konštrukčne, povrchovo, farebne, a musí mať rovnaké vizuálne a funkčné vlastnosti. Náznakovú rekonštrukciu možno použiť len v prípade ak originál nie je známy a pri obnove postupovať len na základe analógií, prípadne obmedzených informácií o vzťahu k originálu.

10. Pri realizácii obnovy, konzervácie, údržbe, opravy, rekonštrukcie, dostavby, prístavby alebo inej činnosti, pri ktorej sa vstupuje do historických prvkov a materiálov pamiatky, je nevyhnutné používať také stavebné, konštrukčné, technologické, chemické, fyzikálne, mechanické a iné postupy, procesy a materiály, ktoré nepoškodzujú historicky zachovanú hmotnú podstatu kultúrnej pamiatky a ktoré je možné v budúcnosti odstrániť čiastočne alebo v celom rozsahu bez úbytku pamiatkovej hodnoty a hmotnej zložky kultúrnej pamiatky.
11. Zo zásady zaistenia reverzibility vyplýva aj zásada, že pri realizácii obnovy, konzervácie, údržby, opravy, úpravy a rekonštrukcie alebo inej činnosti, pri ktorej sa vstupuje do historických prvkov a materiálov kultúrnej pamiatky je nutné vylúčiť použitie takých technologických, chemických, fyzikálnych alebo mechanických postupov, procesov a materiálov, ktoré poškodzujú historický materiál, alebo nemajú platné technické osvedčenie, alebo ich budúci výsledok pôsobenia na konkrétnom druhu alebo type historického materiálu nie je overený.
12. Pri kultúrnych pamiatkach je nevyhnutné zachovať ich historickú hmotnú a ideovú súčasť – pôvodné, originálne alebo inak výnimočné celkové výrazové, architektonické, stavebné, technické alebo konštrukčné riešenie kultúrnych pamiatok alebo ich častí vo vzťahu k ich funkcii.
13. Požiadavka zachovania hmotnej podstaty kultúrnej pamiatky sa vzťahuje aj na zachovanie historických priestorových, hmotných, výrazových a urbanistických parametrov kultúrnej pamiatky.
14. Zachovať všetky historické alebo remeselné súčasti, prvky a detaily exteriéru a interiéru kultúrnej pamiatky – výzdoba, komínové hlavice, okenné a dverné výplne, historické dlážky, stropy, krovky, rôzne technické riešenia a pod. pri domoch a celú architektúru pri sakrálnom objekte.
15. Rešpektovať historický nosný a konštrukčný systém kultúrnej pamiatky a pri jeho sanácii použiť taký spôsob, ktorý najviac materiálovo, konštrukčne a technologicky zodpovedá historickému nosnému a konštrukčnému systému pamiatky a ktorý zároveň minimalizuje možné negatívne vplyvy na historické súčasti kultúrnej pamiatky.
16. V zmysle zásady uzavretosti a samostatnosti zástavby na parcelách je neprípustné vytváranie okenných a dverových otvorov, balkónov, loggií a terás orientovaných do susednej parcely
17. Rešpektovať tradičnú hmotovo-priestorovú štruktúru objektov, nenavýšovať a nerozširovať hmoty NKP.
18. Rešpektovať základné komunikačné a dispozičné riešenia kultúrnych pamiatok. Nové funkčné využitie prispôbovať historickej dispozícii kultúrnej pamiatky a nie dispozičné riešenie kultúrnej pamiatky novému funkčnému využitiu.
19. Pri obnove kultúrnej pamiatky klásť dôraz na kvalitu projektovania a následnej realizácie jednotlivých stavebných alebo iných detailov, ktorých nezvládnutie môže veľmi negatívne ovplyvniť celkový výraz alebo inú podstatnú vlastnosť kultúrnej pamiatky alebo jej prezentácie.
20. Pri obnove kultúrnej pamiatky klásť dôraz na vysokú kvalitu, nielen vykonávaných prípravných a projekčných prác, ale rovnako aj na realizačné práce týkajúce sa umeleckého alebo remeselného charakteru.

21. Novodobé zásahy, materiály alebo konštrukcie podriaďiť historickým danostiam a vlastnostiam kultúrnych pamiatok.

Nadstavby, prístavby a dostavby kultúrnych pamiatok

1. Je neprípustné nadstavovať kultúrne pamiatky o ďalšie podlažia alebo zvyšovať obvodové steny kultúrnej pamiatky.
2. Zo zásady zaistenia reverzibility vyplýva požiadavka, aby nové prístavby, dostavby, konštrukcie alebo novostavby akýmkoľvek spôsobom spojené s kultúrnou pamiatkou mohli byť v budúcnosti odstránené bez toho, aby došlo k výraznému poškodeniu alebo podstatným materiálovým úbytkom kultúrnej pamiatky. Každá prístavba, dostavba, konštrukcia, nový doplnok alebo novostavba spojená s kultúrnou pamiatkou môže byť vizuálne odlišiteľná od kultúrnej pamiatky – to znamená že môže vykazovať architektonické a ideové znaky doby vzniku, ale zároveň musí rešpektovať hmotové, výškové a architektonické znaky kultúrnej pamiatky s dôrazom na rešpektovanie širších urbanistických vzťahov, daností a zákonitostí takým spôsobom, aby bola zachovaná celková integrita pamiatkového územia a kultúrnej krajiny.
3. Nové prvky, konštrukcie, vonkajšie úpravy nesmú zásadným spôsobom poškodiť historickú materiálnu a konštrukčnú podstatu kultúrnej pamiatky - ani pri ich realizácii a ani počas trvania doby ich spojenia s kultúrnou pamiatkou.

c.3.2. Materiálová, konštrukčná a technická skladba kultúrnych pamiatok

1. Zachovať a obnoviť historické materiály, stavebné konštrukcie a remeselné prvky kultúrnych pamiatok tradične dlhodobo používané v pamiatkovom území, ktoré sú nositeľmi pamiatkových hodnôt ako samostatné stavebné materiály, konštrukcie a remeselné prvky, ale aj vo vzájomnom funkčnom, historickom a estetickom celku.
2. Stavebné konštrukcie a remeselné prvky pamiatok, realizované z tradičných materiálov tvoria: podmurovky - realizované z kamenného, lomového pieskovca (dostupného v danej lokalite), omietané vápennou, hladenou omietkou, ktorá je natieraná vápenným náterom v bielej, príp. jemne prifarbovanej maľbe s modrým odtieňom; zvislé nosné konštrukcie obvodových stien a priečok z dreveného tesaného zrubu, s väzbou uhla spájanou na rybinu, vnútorný a vonkajší zámok; s medzitrámový škárami vyplňovanými nabíjaným machom, príp. hlinenou a vápennou maltou; stropy a horizontálne nosné konštrukcie zostavené z drevených trámov s doskovými záklopami a doskovým podbitím; drevené, trámové krovy; strechy ukončené dreveným štiepaným šindľom; štíty realizované z rezaných, neupravovaných dosiek; vikiere, podpivničenja s kamennými murovanými valenými stropmi a historické výplne konštrukčných otvorov s drevenými, dvojitými výplňami v drevených rámoch s doskovými šambránami; celodrevené schody doskové, príp. rebríkové; zábradlia, mreže na okenných otvoroch komôr a ostatné kovové prvky z ocele; dlážky drevené, doskové.

3. Technické zariadenie kultúrnych pamiatok tvorí: vykurovací systém, keď základne vykurovacie teleso je murovaná, hlinenou omietkou omietaná pec s pekárnikom, príp. s kuchynským murovaným šporákom, v 2. pol. 20. stor. nahrádzaná kachľovou izbovou pecou a kachľovým šporákom, vetrací systém, rozvody elektrickej energie, odpady, rozvod vody a iné technické zariadenia.

c.3.2.1. Zvislé nosné konštrukcie a podmurovky

1. V prípade nutnosti potreby sanácie staticky narušených kultúrnych pamiatok je nutné v prípravnej fáze zabezpečiť komplexnú analýzu príčin statického narušenia a popis súčasného stavu jednotlivých konštrukcií z hľadiska ich mechanickej pevnosti a stability. Pri príprave a realizácii sanácie statického zabezpečenia vychádzajúcej z komplexnej analýzy príčin statického narušenia a popisu súčasného stavu jednotlivých konštrukcií použiť taký druh technologických a materiálových postupov a technických riešení, ktorým sa zabezpečí mechanická pevnosť a stabilita objektu s minimalizovaním negatívnych vplyvov na kultúrnu pamiatku a jej pamiatkové hodnoty.
2. Ďalšia základná požiadavka obnovy a ochrany historických zvislých nosných konštrukcií vyplýva zo zásady zachovania kontinuity – prioritne použiť tradičné stavebné techniky (tesársky upravované drevené materiály, rezané), tradičné stavebné materiály (kameň, drevo), technologické a remeselné postupy, ktoré zodpovedajú konkrétnej kultúrnej pamiatke alebo jej časti (kap. c.3.2.)
3. V prípade nevyhnutnosti použitia novodobých stavebných materiálov, technologických postupov a konštrukcií je možné použiť iba tie, ktoré majú platné technické osvedčenie a ich možné pôsobenie alebo zmeny z dlhodobého hľadiska nepoškodia hmotnú podstatu kultúrnej pamiatky a ich účinnosť je zaručená a preukázateľná na iných realizáciách.
4. Pri obnove a údržbe historických konštrukcií trasovanie inžinierskych sietí a rozvodov alebo iných technických zariadení navrhnuť a viesť tak, aby sa minimalizovali zásahy do historickej hmoty.

c. 3.2.2. Strechy

1. Predmetom pamiatkovej ochrany sú strechy kultúrnych pamiatok na území PZ Nižné Repaše. Historické strechy kultúrnych pamiatok sa skladajú z historických krovov, strešných plášťov, štítov a takých technických, stavebných alebo dekoratívnych prvkov, ktoré majú súvis s historickými strechami alebo sa vyskytujú v priestore historických striech (podstrešia, podlomenice, polkružia, kolíky) a sú nositeľmi pamiatkových hodnôt.
2. Predmetom ochrany historických striech kultúrnych pamiatok sú ich tradičné historické tvary, rozmery, sklony strešných rovín, hmoty a vzťahy vo väzbe na okolitú historickú strešnú krajinu a strešný reliéf PZ Nižné Repaše.

3. Predmetom pamiatkovej ochrany sú aj všetky historické charakteristické prvky a detaily historických striech kultúrnych pamiatok, ako sú podbitia, podlomenice, polkružia, výzorníky, kolíky, dekoratívne prvky krycích líšt, komínové telesá, vetracie otvory a podobne.
4. Základnou požiadavkou zachovania a udržiavania dobrého stavebno-technického stavu historických striech je ich pravidelná a dôkladná základná údržba.

Obnova, regenerácia a adaptácia striech

1. Pri výmene strešnej krytiny pamiatok použiť taký druh a materiál strešnej krytiny, ktorá vychádza z miestneho poznania objektu alebo na základe miestnych analógií. K historickým strechám Nižných Repáš sa materiálovo viaže drevený, štiepaný šindel. Vláknito-cementové šablóny – tzv. eternit je vhodným materiálom najmä pre objekty, postavené po roku 1905, v 2. pol. 20. stor. sa na území PZ začala uplatňovať plechová krytina (pravouhlé obdĺžnikové šablóny a tabuľový, pozinkovaný plech).
2. Pri výmene strešnej krytiny je len v odôvodnených prípadoch prípustné použitie novodobej napodobeniny historickej šindľovej krytiny a neprípustné použitie nových tvarových a materiálových krytín ktoré nemajú žiadne opodstatnenie na území PZ Nižné Repaše. Neprípustné sú rôzne profily z vlnitých plechodosiek alebo štruktúr, imitujúcich škridlovú krytinu, bitúmenové pásy tzv. asfaltových šindľov a ďalšie nehistorické krytiny.
3. Pri obnove krytiny z dreveného šindľa je na jej impregnáciu možné použiť len bezfarebné impregnačné prostriedky. Pri plechových krytinách je možné použiť len v danom prostredí nevýrazné farebné odtiene, ktoré sú tu už používané – sivý a hnedočervený odtieň.

Strešný plášť

1. Presvetlenie priestorov nových podkrovných vstavieb riešiť v strešných rovinách formou strešných okien, resp. malorozmernými vikiermi primeraných rozmerov a tvaru situovanom v strešných rovine v mieste dverného otvoru vstupu do domu. Primerané množstvo strešných okien primeranej veľkosti je nutné osadiť v ploche strešnej roviny s primeranými vzájomnými odstupmi. Je nežiaduce združovanie dvoch alebo viacerých strešných okien v súvislých vertikálnych alebo horizontálnych radoch. Strešné okná je žiaduce situovať v ploche strešnej roviny orientovanej do dvora na základe rešpektovania príslušnej krovovej konštrukcie (nie je nutné osovanie strešných okien podľa osovania otvorov fasád).
2. Pri obnove, regenerácii alebo adaptácií striech kultúrnych pamiatok sú neprípustné realizácie veľkého počtu strešných okien a vikierov, do plochy strechy zapustených terás alebo loggií a iných novodobých prvkov alebo ich vzájomných kombinácií.

c.3.2.3. Štíty

1. Štíty kultúrnych pamiatok zachovať v kompaktnom stave – v štítoch je nežiaduce vytváranie vstupných otvorov, balkóny a loggie. V štíte zachovať rozmery a tvary výzorníkov a tieto nenahrádzať okennými otvormi.
2. Pri obnove alebo úprave štítov kultúrnych pamiatok zohľadňovať ich utilitárnu funkciu a použitie dreveného konštrukčného materiálu pri riešení úprav štítov vo vzťahu k reprezentačnej funkcii hlavných fasád kultúrnych pamiatok.
3. Pri obnove štítov zachovať tvar a veľkosť vetracích výzorníkov, krycích dosiek a rovnako ukončenie štítov polkružím a tvarovaným kolíkom vo vrchole.

c.4. Požiadavky na zachovanie a úpravu nehnuteľností v PZ Nižné Repaše

(tabuľka objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia, bodu c) urbanisticko-historického výskumu)

1. Požiadavky na zachovanie a úpravu nehnuteľností v pamiatkovom území, ktoré rešpektujú pamiatkové hodnoty pamiatkového územia, rešpektujú situovanie historickej zástavby, objemové členenie, výškové usporiadanie a architektonické riešenie exteriéru:
 - úprava týchto objektov musí smerovať k architektonickému skvalitneniu ich úpravu a vhodného začlenenia do pamiatkového územia;
 - pri uplatňovaní kritérií na úpravu týchto nehnuteľností posudzovať, či ide o úpravu interiéru alebo exteriéru nehnuteľnosti;
 - pri úpravách interiérov nehnuteľnosti nie sú vlastníci metodicky obmedzovaní;
 - pri úpravách exteriérov nehnuteľnosti platia pre vlastníkov objektov, ktoré rešpektujú pamiatkové hodnoty územia tie isté kritéria ako pri posudzovaní obnovy exteriérov kultúrnych pamiatok, ak ide o drevené, zrubové domy;
 - pri posudzovaní domov murovaných, resp. drevených, zrubových omietaných, nahrádzať vonkajšie omietky omietkami hladkými, vápennými a výplne konštrukčných otvorov drevenými výplňami, podľa možnosti v tradičnom členení, charakteristickom pre daný región;
 - krytinu striech u týchto objektov nahrádzať krytinou ľahkou, plechovou, príp. v tvare šablón (plechovou, materiálou náhradou AZC šablón);
 - možné presvetľovania podkroví riešiť len strešnými oknami v minimálnom počte.
2. Požiadavky na úpravu nehnuteľností v pamiatkovom území, ktoré sú v pamiatkovom území rušivé, nerešpektujú situovanie historickej zástavby, objemové členenie, výškové usporiadanie a architektonické riešenie exteriéru oproti tradičnej historickej zástavbe:
 - zásadnou požiadavkou pri úprave týchto objektov je eliminovať ich negatívny vplyv na pamiatkové územie vhodnými architektonickými úpravami fasád, alternatívne pohľadovým prekrytím výsadbou v danom prostredí vhodnej vzrastlej zelene, príp. inými úpravami samotných objektov a dotknutého prostredia
 - pri objektoch nerešpektujúcich ich situovanie v historickej zástavbe ďalej nerozširovať objektovú skladbu a pôdorysnú zástavbu.

c.5. Požiadavky na regeneráciu tradičnej skladby objektov v pamiatkovom území – zásady spôsobu zástavby pri novostavbách

Základné požiadavky a zásady

1. Základnou zásadou ochrany a regenerácie tradičnej skladby objektov v pamiatkovom území je zachovanie a regenerácia historického priestoru - urbanistickej štruktúry, historického pôdorysu, parcelácie, hmotovej a priestorovej štruktúry, architektonických prvkov historickej zástavby, vzájomných hmotových, objemových a výškových parametrov, vlastností alebo vzájomných vzťahov stavieb a súborov stavieb, ktoré sa historicky vyvinuli a ktorých ochrana a regenerácia je z hľadiska zachovania pamiatkových hodnôt územia potrebná.
2. Ochrana a regenerácia tradičnej skladby objektov sa vzťahuje na celé plošné územie pamiatkovej zóny a realizuje sa stanovením takých zásad a regulatívov pre stavby na nehnuteľnosti v pamiatkovom území - novostavby, ktoré vznikajú na mieste v minulosti asanovaných alebo zaniknutých objektov, alebo na mieste, kde v minulosti nestáli žiadne objekty, ale ich výstavba je možná.
3. Novostavba v pamiatkovom území má byť nositeľom takých architektonických kvalít, ktoré budú prínosom pre dané prostredie a budú ho dlhodobo pozitívne zhodnocovať.
4. Nevyhnutným predpokladom priaznivého začlenenia novostavby do existujúceho prostredia je jej primerané hmotové riešenie. Pôdorysné riešenie novostavby domu je potrebné situovať na obdĺžnikovom pôdoryse, a ďalších objektov s aditívnym radením do hĺbky parcely. Objekty výškovo realizovať ako prízemné, pri obytných domoch s možnosťou zobytnenia podkrovia a v prípade situovania objektu domu v svažnom teréne s možnosťou riešenia vyvýšeného suterénu. Novostavby ukončovať sedlovými strechami s hrebeňmi kolmými na os komunikácie, v blízkosti ktorej by mali byť situované tak, aby dotvárali uličnú zástavbu.
5. S hmotovým riešením novostavby je potrebné zosúladiť architektonické riešenie fasády – kompozícia, materiál, farebnosť a pod. Architektonické riešenie novostavby má byť v harmonickom, formálnom a logickom súlade s hmotným a dispozičným riešením novostavby. Pri návrhu povrchových úprav fasád novostavieb používať omietky hladké, vápenné, rovnako farebné riešenie navrhovať v jemných pastelových farebných odtieňoch. Pri navrhovaní výplni konštrukčných otvorov vychádzať z tradičného dreveného materiálu, nepoužívať pasty.
6. Dočasné stavby umiestnené v pamiatkovom území nesmú svojim architektonickým stvárnením, objemovými a výškovými parametrami, vzhľadom alebo funkciou znehodnocovať prostredie Pamiatkovej zóny Nižné Repaše a majú byť postupne odstránené.

Strechy a osvetlenie podkrovných priestorov novostavieb

1. Vhodný tvar strechy novostavieb v PZ Nižné Repaše má dôsledne vychádzať z urbanistického a historického kontextu strešnej krajiny sedlových striech historickej

zástavby, musí architektonickým a urbanistickým spôsobom zhodnocovať okolitú strešnú krajinu a nesmie pôsobiť rušivo – svojim objemom, výškou, proporciami a typológiou.

2. Pri navrhovaní druhu a rozsahu presvetlenia podkrovia vychádzať z priestorových parametrov strechy a plošných parametrov strešných rovín a tiež zo širšieho architektonického a urbanistického kontextu. Presvetlenie dimenzovať tak, aby strešná rovina zostala dominantná. Veľký počet strešných okien a vikierov do plochy strechy zapustených terás alebo loggií a iných novodobých prvkov alebo ich vzájomných kombinácií je neprípustné.
3. Krytiny striech novostavieb na území PZ Nižné Repaše majú rešpektovať charakter strešnej krajiny PZ Nižné Repaše. Pri výbere krytiny novostavby rešpektovať materiál, štruktúru, charakteristickú formu a farebnosť typickú pre historickú zástavbu. Je žiaduce preferovať použitie takých strešných krytín, ktoré boli historicky používané v PZ Nižné Repaše, resp. ich tvarové a farebné imitácie. Jedná sa o neprofilovanú plechovú krytinu, príp. plechové pravouhlé šablóny v sivom odtieni. Na novostavbách nepoužívať profilovanú plechovú krytinu v tvare škridle.

Kompozícia hlavnej fasády novostavby

1. Hlavnú fasádu situovanú do verejného priestranstva je nutné považovať za najreprezentatívnejšiu architektonickú súčasť novostavby. Architektonické riešenie musí rešpektovať a zohľadňovať reprezentatívnu funkciu hlavnej fasády a tiež architektonické riešenia historických fasád susedných objektov.
2. Neumiestňovať do verejných priestranstiev hlavných fasád novostavieb architektonické prvky, ktoré sú v historickom území PZ Nižné Repaše cudzorodé a pôsobia rušivo (napr. rôzne tvary balkónov, loggií a pod.)
3. Pri novostavbách v PZ Nižné Repaše je nutné dodržiavať aj zásadu dodržania charakteristického osadenia novostavby vzhľadom na výšku terénu - chodníka alebo vozovky - pozdĺž hlavnej fasády orientovanej do uličného priestranstva nie je vhodné situovať pozdĺžne predsadené vstupné schodiská, rôzne riešené vjazdy do suterénu a pod. V prípade potreby získania zvýšenej polohy podlahy prízemných priestorov je žiaduce potrebnú výšku riešiť vo vnútri dispozície.

Materiálová regulácia novostavieb

1. Hlavnou regulatívnou zásadou pri výbere použitých materiálov pri novostavbe je prednosť historických stavebných materiálov – drevených tesaných trámov, príp. murované, omietané hladkou, vápennou omietkou, pred novodobými stavebnými materiálmi – napr. liaty betón, na celom území PZ Nižné Repaše.
2. Je nežiaduce aplikovať historické materiály na takých častiach stavieb a v takých architektonických a stavebných súvislostiach, v ktorých sa na území PZ Nižné Repaše nevyskytovali.

3. Použitie materiálov s netypickou povrchovou úpravou je nežiaduce. Nevhodné sú rôzne plastové dielce, obklady z betónových tvárnic, keramické exteriérové obklady, kovové obkladové šablóny a rôzne novodobé materiály nerešpektujúce charakter chráneného pamiatkového územia.
4. Pri výbere farebnosti fasád novostavieb na území PZ Nižné Repaše je nutné zohľadňovať historickú farebnosť okolitých pamiatok a nehnuteľností tak, aby nevznikali disharmonické farebné vzťahy. Neprípustné sú výrazne expresívne tóny fasádnych náterov.
5. Okenné a dverové výplne otvorov realizovať ako pravouhlé, z prírodného dreveného materiálu – masívu, ako hodnotné tvarové kópie historických výplní otvorov. Dvere použiť ako rámové, kazetové, okenné výplne ako viackrídlové, viactabuľkové.
6. Doplnky fasád novostavieb v PZ Nižné Repaše ako osvetľovacie prvky, štátne znaky, názvy inštitúcií, rôzne výtvarné diela, informačné označenia budov by mali byť umiestňované tak, aby nerušili architektonickú kompozíciu fasády a jej významné detaily, pričom ich veľkosť musí byť obmedzená na najmenšiu možnú mieru. Je vhodné uplatnenie tradičných materiálov a foriem.

d) Požiadavky na zachovanie výškového a hmotovo-priestorového usporiadania objektov

1. Po oboch stranách cesty sú situované charakteristické drevené, zrubové obytné domy, a ostatné domy, ktoré výškovo nepresahujú jedno nadzemné podlažie, príp. s využívaným podkrovím a vytvárajú primeranú výškovú zonáciu prostredia. V priľahlých priestoroch k uličnej zástavbe vedenej stredom údolia, na západnej strane je situovaná rozptýlená zástavba prízemných, jednopodlažných domov. Je potrebné zachovať terajšiu výšku objektov, rovnako v budúcnosti dostavby realizovať len vo výškovej úrovni pôvodných domov.
2. Z horeuvedenej charakteristiky je nutné pri ďalšej regenerácii sídla zachovať historickú priestorovú gradáciu sídla, tvorenú dominantou Kostola sv. Anny a výškovým zónovaním jednotlivých objektov v rámci hospodárskych dvorov sídla a úpravy realizovať tak, aby nedochádzalo k prekrytiu siluety a panorámy sídla.

e) Požiadavky na zachovanie prvkov uličného interiéru

Uličný interiér v danom prostredí tvoria predovšetkým hlavné, uličné fasády jednotlivých domov, ktoré sú orientované k ulici.

Súčasťou pamiatkového prostredia sú i stavby drevených krížov a ďalšie stavebné prvky s nimi súvisiace časti (podnož, ohrada a pod.), lavičky pred domami, prístrešky

zástaviiek autobusov a zábradlia premostení cez koryto vodného toku sú označované ako drobná architektúra, ktoré obohacujú dané prostredie. Súčasný stav malej architektúry prezentujú i nevkusné kovové ploty, brány a bránky a odpadkové koše.

V neposlednom rade uličný interiér tvorí i povrch cestných komunikácií, verejné osvetlenie, vzdušné rozvody elektrickej energie a obecného rozhlasu.

e.1. Fasády

1. Fasáda je ucelenou architektonickou kompozíciou – výtvarným celkom. Dekoratívne a remeselné prvky sú jej výtvarnou a historickou súčasťou. Predmetom ochrany sú všetky historické povrchové úpravy a prvky viažuce sa na kultúrne pamiatky a ostatné nehnuteľnosti rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia.
2. Zachovať a regenerovať celú historickú podstatu fasády (hmotnú aj estetickú), najmä: členenie, rytmizáciu, tvaroslovie, tektoniku, proporcie plôch, svetlosť otvorov, kompozičné vzťahy a pod.
3. Dbáť na členenie, výraz, rozmery, profiláciu a detaily všetkých súčastí, vhodnú povrchovú úpravu a farebnosť pri fasádach novostavieb.
4. Chýbajúce časti rezbárskej výzdoby na kultúrnych pamiatkach, resp. dekoratívne a remeselné prvky realizovať v pôvodnom tvare, členení a materiály – analogicky podľa zachovaných častí, príp. ako kópie častí zachované na iných, podobných domoch.
5. Dbáť na zachovanie a regenerovanie autentickej hmoty historických okien, dverí, vrát, okeníc, mreží i všetkých ich častí v najväčšej možnej miere. Zmeny osadenia výplní (vstupných dverí a okien) a utilitárne stavebné úpravy ostenia sú prípustné len v ojedinelých a odôvodnených prípadoch. Pri obnove fasád je nutné preferovať tradičné materiály, technológie a postupy.
6. Pri obnove fasády vychádzať z tradičných materiálov. Rovnako dôležité ako materiál je i adekvátne remeselná realizácia. To znamená také materiály a postupy, ktoré sú pre danú stavbu známe.
7. Pri obnovách fasád šetrne odstraňovať následky neodborných úprav, ktoré znehodnotili pôvodný historický drevený materiál (najmä: vápenné omietky, nepriedyšné nátery, betónové vysprávkky, keramické a umelokamenné obloženia soklov a pod.).
8. Pred stavebnými obnovami, ktoré vyžadujú stavebné zásahy do fasády vhodnosť zásahov overiť cieleným výskumom (pri omietnutých pôvodných drevených stavbách za účelom posúdenia stavu drevenej hmoty).

e.2. Požiadavky pre umiestnenie reklamy

1. Informačné, reklamné a propagačné zariadenie, umiestnené na objektoch v pamiatkovom území, prispôbiť jeho architektúre a pri umiestnení na fasádach objektov nerušiť ním základné členenie priečelia a jeho významné detaily, podľa § 55 vyhlášky MŽP č. 532/2002 Z.z.: Informačné, reklamné a propagačné zariadenie.

2. Reklama nesmie prekryvať architektonickú kompozíciu fasád a ich dôležité detaily.
3. Informačné a propagačné zariadenie je možné situovať po stranách dverných vstupov do objektov na konzolách kolmých na fasádu s obojstranne nápisovým štítom z prírodného, dreveného materiálu. Na verejných priestranstvách a pred domami je možné umiestňovať informačné zariadenia len ako prenosné, typu „A“, a to len v denných hodinách.
4. Situovanie umiestňovania informačných, reklamných a propagačných zariadení bude posudzované individuálne v primeranom výraze k objektu a miesta inštalovania.
5. Umiestnenie reklám, označenia prevádzok a informačných zariadení je neprípustné:
 - na strechách objektov
 - na stĺpoch verejného osvetlenia
 - na drobnej architektúre a na zeleni
 - na výplniach okenných a dverných otvorov v polohách, ktoré by obmedzovali pohľad na jej hodnotnú časť
 - na verejných priestranstvách a pred domami a pod.
6. Veľkoplošné reklamy a billboardy sú v pamiatkovom území neprípustné. Propagačné, plagátovacie panely a iné podobné informačné plochy a pútače je možné v pamiatkovom území situovať iba na základe komplexného návrhu na primeranej estetickej úrovni.

e.3. Ploty

1. Rešpektovať a uprednostňovať tradičné formy drevených, latkových plotov používané v minulosti na území PZ Nižné Repaše na ohraničenie historicky vymedzenej parcely a predzáhradok, príp. ploty doskové s doskovými bránami a brámkami, prekrytými šindľovými strieškami. Pri odčleňovaní parciel záhrad možnosť použitia ľahkých, pletivových plotov, príp. parcely záhrad ohradzovať pôvodnými zábranami z horizontálne kladených brvien.
2. Plot nesmie svojím rozsahom, tvarom, rozmermi a materiálom narušiť charakter stavby na oplocovanej parcele (pozemku) a jeho okolí.

e.4. Požiadavky na zachovanie ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia

Pod pojmom „ďalšie kultúrne a prírodné hodnoty“ pamiatkového územia sa rozumie najmä ochrana malej architektúry, výtvarných diel a hodnotných prírodných výtvorov.

Malá architektúra

1. Medzi diela historickej drobnej architektúry patria napr. drevené kríže a ďalšie stavebné prvky s nimi súvisiace časti (podnož, ohrada a pod.). Všetky tieto historické prvky sú súčasťou autentického obrazu sídla a sú predmetom ochrany pamiatkového územia. Stvárnenie „malej architektúry“ obohacuje prostredie.
2. Súčasný stav malej architektúry prezentujú nevkusné kovové zábradlia, lavičky, odpadkové koše, pútače, skrinky a zastávky autobusov. Tento mobiliár je potrebné nahradiť prvkami s kvalitným výtvarným spracovaním s využitím tradičných materiálov ako drevo a pod. Prvky drobnej architektúry riešiť novodobým výrazom, aj keď prípadné historické reminiscencie sú možné len do tej miery, aby neupadli do „gýčovej polohy“.
3. Pozornosť je potrebné venovať i dizajnu informačného systému a číslovania domov s umiestnením týchto označení na fasádach tak, aby kompozične nerušili historický charakter fasád.
4. Tradičné doplnky (ako sú napr. jednoduché, drevené lavičky pri podstenách hlavných fasád domov a pod.) je potrebné zachovať v originálnej podobe, ktorá môže byť vzorom aj pre novozriaďované prvky.

e.5. Dočasné objekty a zariadenia v pamiatkovom území

1. V urbanistických štruktúrach uličnej zástavby sa nesmú umiestňovať dočasné stavby (nádrže, prenosné typizované i viacpodlažné bunky, a pod.), ktoré by toto územie mohli znehodnotiť svojím architektonickým stvárnením, objemovými parametrami, vzhľadom, účinkami prevádzky (užívaním) a použitými materiálmi.
2. V pamiatkovom území nemajú byť umiestňované mobilné objekty cudzorodej povahy, napr. chladiarenské boxy, typizované garáže, katalógové typizované kiosky a bunky.

e.6. Povrchy komunikácií, verejných priestranstiev a dvorov

1. Pri obnove, rekonštrukcii vydláždených plôch exteriérov dvorových častí vidieckych domov - chodníkov a podstienok je potrebné v maximálnej možnej miere zachovať, využiť a regenerovať historický prírodný, štiepaný, kamenný materiál nepravidelných tvarov, rovnako historickú niveletu a historický plošný rozsah dláždených plôch exteriérov.
3. Nový dlažobný materiál je potrebné prispôbiť historickým materiálom, veľkosťou, spôsobom kladenia a vizuálnymi vlastnosťami.
4. Návrhy nových plôch musia mať svoje historické opodstatnenie a musia sa opierať o výsledky poznania územia. Ako možnú úpravu povrchu cestných komunikácií je možné použiť len terajší materiál – tvrdoliaty asfalt. Po stranách ciest je neprípustné

realizovať telesá chodníkov, ktoré by jednak zúžili cesty a jednak pôsobili neautenticky v prostredí sídla, kde cesta slúžila ako komunikácia pre peších, vozy a zvieratá.

e.7. Osvetlenie verejných priestorov

1. Prvoradou zásadou pri osvetľovaní verejných priestorov je podmienka osvetlenia mäkkými, teplými tónmi, neprípustné sú studené výbojkové modrasté tóny svetelného spektra.
2. Komunikácie osvetľovať stožiarovými nosičmi, inštalovanými na odvrátenej strane okraja cesty od uličnej zástavby. V prípade obojstrannej uličnej zástavby, stožiare situovať len na jednej strane a tak, aby nenarúšali významné pohľady na pamiatkové objekty. Pri inštalovaní verejného osvetlenia je možné využívať už existujúce stĺpy rozvodu vzdušného elektrického vedenia, na ktoré svietidlá budú umiestnené na výložníkoch.
3. V prípade uloženia rozvodov elektrického vedenia pod povrch terénu, nové stĺpy verejného osvetlenia riešiť ako jednoduché nosiče tak, aby svojou hmotou, tvarom, materiálom a farebným riešením nepotláčali architektúru sídla.
4. V PZ je možné iluminovať jedine Kostol sv. Anny v primeranom farebnom výraze a svetelnej intenzite.

e.8. Zeleň ako súčasť uličného interiéru a parteru

1. Plochy zelene v pozdĺžnych líniach po oboch stranách vozovky udržiavať v plošnej štruktúre – trávniky v naturálnom výraze bez priestorových dosadiieb.
2. Priestorové prvky zelene – stromy a kríky situovať len vo väzbe na okraje brehov Torysy a uplatňovať len drevisy domáce.
3. V uličnom interiéru má ostať dominantnou porastová štruktúra brehových porastov v pôvodnom druhovom zložení.
4. Verejné priestranstvá je možné akcentovať solitérnou výsadbou stromových drevín, prípadne sadovníckou úpravou vidieckeho charakteru.
5. V predzáhradkach, ktoré sú pohľadovou súčasťou uličného interiéru uplatniť tradičné sadovnícke formy – kvetinové záhony, kvitnúci ker v nároží, alebo jednoduché trávnikové plochy bez výsadby ihličnatých drevín.
6. Identicky je vhodné uplatniť sezónnu kvetinovú výzdobu umiestnenú na okenných parapetoch uličnej fasády.

f) Požiadavky na zachovanie charakteristických pohľadov a priehľadov

1. Je nutné zachovať, chrániť a regenerovať charakteristické pohľady, siluetu a panorámu PZ Nižné Repaše.

Chránené pohľady a pohľadové uhly v interiéri Pamiatkovej zóny Nižné Repaše:

1. Vnútorý, uličný pohľad na krátku zástavbu v západnej, hromadnej časti zástavby obce, foto č. 10
2. Vnútorý, uličný pohľad na zástavbu domov vo východnej časti obce, foto č. 21
3. Vnútorý, uličný, západný pohľad na zástavbu domov č. 47-51, situovaných na juhozápadnej strane ulice, foto č. 35
4. Vnútorý, uličný, juhovýchodný pohľad na severozápadnú zástavbu od stredu obce, foto č. 68
5. Vnútorý, uličný, juhovýchodný pohľad na krátku uličnú zástavbu s dominantnou stavbou kostola, foto č. 94, 95
6. Vnútorý, uličný, juhovýchodný pohľad na východnú zástavbu obce, foto č. 109, 110

Chránené pohľady a pohľadové uhly z exteriéru Pamiatkovej zóny Nižné Repaše:

1. Vonkajší, exteriérový pohľad na južnú a východnú časť obce z pozície stanoviska Hony, foto č. 28-32
 2. Vonkajší, exteriérový pohľad na strešnú krajinu východnej časti obce z pozície Peciská, foto č. 70
2. Charakteristické pohľady, siluetu a panorámu PZ Nižné Repaše nesmú narušiť technické zariadenia, veľkoplošné reklamy, predisponované novostavby, nadstavby, resp. prístavby nehnuteľností v pamiatkovom území a ochrannom pásme.
 3. Zabezpečiť ochranu vonkajšieho obrazu PZ Nižné Repaše – ochranu panorámy sídla s vyznačenými chránenými pohľadmi na pamiatkové územie v najbližšom okolí s požiadavkou na nezaclonenie pôsobenia charakteristického pohľadu žiadnou výstavbou ani prvkami architektúry, cestným označením ani stavbami technickej infraštruktúry. V územiach vyznačených pohľadovými kužeľmi ide predovšetkým o výškové obmedzenia zástavieb ako sú prvky dopravných koridorov, povrchových vedení infraštruktúry, výsadba líniovej vysokokmennej zelene, výrazných prvkov reklamy a pod.
 4. Zabezpečiť ochranu vnútorného obrazu PZ Nižné Repaše – ochranu vnútorného obrazu sídla a jeho „génia loci“ s požiadavkou zachovania autenticity a integrity sídla a jeho jednotlivých prvkov, počnúc ochranou a obnovou NKP. Nemalú úlohu zohrávajú i prvky a plochy zelene, prvky malej architektúry v kontexte s historickým prostredím. Najvýznamnejšie chránené pohľady v interiéri sídla sú vyznačené v grafickej dokumentácii.
 5. Zachovať kontext PZ s jej okolím, čo je zároveň ochranou „génia loci“ sídla – chránené pohľady zo sídla na okolitú krajinu dôležité pre zachovanie identity, napr. pohľad na Levočské vrchy.

g) Požiadavky na zachovanie siluety a panorámy

1. Zabezpečiť ochranu vonkajšieho obrazu PZ Nižné Repaše – ochranu panorámy sídla s vyznačenými chránenými pohľadmi (chránenými pohľadovými uhlami) na pamiatkové územie v najbližšom okolí s požiadavkou na nezaclonenie pôsobenia charakteristického pohľadu žiadnou ďalšou výstavbou. V územiach vyznačených pohľadovými kuželmi ide predovšetkým o výškové obmedzenia zástavieb ako sú prvky dopravných koridorov, povrchových vedení infraštruktúry, výsadba líniovej vysokokmennej zelene, výrazných prvkov reklamy a pod.
2. Zabezpečiť ochranu vnútorného obrazu PZ – ochranu vnútorného obrazu sídla a jeho „génia loci“ s požiadavkou zachovania autenticity a integrity sídla a jeho jednotlivých prvkov, počnúc ochranou a obnovou NKP cez prinavrátanie historickej konfigurácie terénu priestorov a uličnej zástavby, návrat k historickým materiálom a použitie stavebných materiálov s ich povrchovou úpravou. Nemalú úlohu zohrávajú i prvky a plochy zelene v kontexte s historickým prostredím. Najvýznamnejšie chránené pohľady v interiéri sídla sú vyznačené v grafickej dokumentácii.
3. Zachovať kontext PZ s jej okolím, čo je zároveň ochranou „génia loci“ sídla – chránené pohľady zo sídla na okolitú krajinu dôležité pre zachovanie identity, napr. pohľad z Levočských vrchov.

h) Požiadavky na zachovanie a prezentáciu prípadných archeologických nálezísk a na ich začlenenie do organizmu sídla alebo územia

Základným predpokladom zachovania, ochrany, údržby a prezentácie archeologických nálezov a nálezísk v PZ a v jej kontakte je dôsledné uplatňovanie príslušných ustanovení pamiatkového a stavebného zákona v územnom a stavebnom, resp. vodoprávnom konaní. Ustanovenie § 29, ods. 4 je potrebné uplatniť už pri priemete základných pamiatkových hodnôt do územno-plánovacej dokumentácie územia sídelného celku, v zmysle ktorého orgán oprávnený schváliť územno-plánovacia dokumentáciu je povinný vyžiadať si stanovisko Krajského pamiatkového úradu Prešov po vyjadrení archeologického ústavu. Stavebné práce v PZ je možné realizovať len s podmienkou realizácie archeologického výskumu, resp. oznamovacej povinnosti pred výkopovými prácami, ktorá je súčasťou prípravnej dokumentácie. Výsledky archeologického výskumu je potrebné premietnuť a zapracovať do projektovej dokumentácie. V prípade nepredvídaného nálezu je potrebné postupovať podľa § 32, odsek 13 pamiatkového zákona. Pri archeologických výskumoch je potrebné postupovať v zmysle ustanovení § 36, 38 a 39 pamiatkového zákona. Pri ochrane archeologických nálezísk v územnom a stavebnom konaní a prezentácii nehnuteľných archeologických nálezov a nálezísk je potrebné postupovať v spolupráci s príslušným stavebným úradom a orgánmi územnej samosprávy v zmysle ustanovenia § 41, odsek 4 a 5 pamiatkového zákona. V PZ Nižné Repaše sa nenachádza žiadna archeologická lokalita vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku.

i) Požiadavky na zachovanie, ochranu a regeneráciu zelene v pamiatkovom území

Požiadavky pre prítomnosť a úpravu zelene v pamiatkovom území :

1. Zachovať a udržiavať charakter voľnokrajinárskej prirodzenej plošnej a priestorovej vegetácie na pamiatkovom území.
2. Zachovávať a nemeniť prirodzene vyvinutý brehový porast s domácimi drevinami.
3. Pri údržbe pobrežných porastových partií nevykonávať celoplošné holoruby, ale uplatňovať cyklické zásahy na malých plochách brehov Torysy.
4. Uplatňovať pri zásahoch do porastovej štruktúry domáce druhy drevín, vyskytujúce sa v prirodzenom rastlinnom spoločenstve v okolitej krajine a vylúčiť výsadbu cudzokrajných tvarovo a vzhľadom nápadných drevín.
5. Ponechať líniové trávnikové pásy po oboch stranách komunikácií.
6. Úpravy predzáhradiek smerovať ku kvetinovej výzdobe bez uplatnenia tují a iných cudzokrajných drevín.
7. Dvory ponechať trávnaté, spevňovať len nevyhnutné komunikačné trasy a pri ich spevňovaní uprednostniť prírodný materiál z regionálnych zdrojov.
8. Pri výsadbe ovocných stromov v záhradách minimalizovať uplatnenie prísnych radových výsadiieb, ale rozmiestniť ich voľne roztrúsené na ploche celej záhrady.
9. Zachovať a udržiavať medze a porasty na nich v prírodnom výraze.
10. Neporušiť a udržiavať plynulé nečlenené prepojenie systému zelene pamiatkovej zóny s okolitou krajinou.

j) Návrh opatrení na záchranu a vhodné funkčné využitie pamiatkového územia

• Prezentácia pamiatkového fondu PZ Nižné Repáše

Dobrá prezentácia kultúrnych pamiatok vytvára kvalitné životné prostredie. Je potrebné k tvorbe vidieckeho prostredia pristupovať veľmi zodpovedne, najmä k ochrane historických vidieckych centier, ktoré prešli dlhodobým, a často veľmi zložitým vývojom. Preto ich v tomto kontexte považujeme za jedinečné a nenahraditeľné. Dnešný obraz historických obcí na Slovensku je zložitou syntézou stavebných etáp, ktorými tieto živé organizmy prešli od obdobia svojho vzniku. V prípade Nižných Repáš sú to pôvodné stavby drevené, zrubové situované pôvodne ako samostatné hospodárske jednotky, situované na úzkych parcelách, vývojom stavebných materiálov omietané a postupne nahrádzané stavbami murovanými, pôdorysne rozsiahlejšími. Každá stavebná epocha si vytvárala funkčné rozdelenie obce podľa svojich potrieb. Zmysel ochrany národných kultúrnych pamiatok (nehnutelných i hnutelných, hmotných i nehmotných) spočíva v ich úlohe pri spoluvytváraní kultúrneho dedičstva ako nenahraditeľnej súčasť životného prostredia, kultúrnej krajiny i urbanistických celkov. Predstavujú podstatnú zložku pri tvorbe pocitov identity, lokálpatriotizmu, kultúrneho vedomia, prehlbujú estetické cítenie a rozširujú poznanie ľudí. Ochrana pamiatkového fondu nie je samoučelnou aktivitou, ale významným prvkom pre ekonomické aktivity širšieho regiónu a podstatným faktorom pre rozvoj cestovného ruchu.

Zachovanie, trvalá údržba, správny spôsob využívania a prezentácie kultúrnych pamiatok je preto súčasťou právnych noriem každej vyspelej krajiny.

Pre skvalitnenie služieb v oblasti propagácie pamiatkového fondu je potrebné trvalo zabezpečiť dostatok odborných propagačných materiálov, miestne obyvateľstvo a mládež je potrebné aktivizovať formou organizovania odborných seminárov a prednášok.

Prezentácia pamiatkových hodnôt je okrem iných aktivít realizovaná občasným vydávaním malých brožúr, ktoré odbornými článkami pripomínajú vznik a tradície nielen obce samotnej, ale i okolitých obcí.

G. Parcelné vymedzenie hraníc pamiatkového územia

Hranica Pamiatkovej zóny Nižné Repaše (ďalej aj „PZ“) je vyznačená na priloženej mape mierky 1:2000. Popis hranice bol spracovaný podľa jednotlivých mapových listov základnej mapy mierky 1:5000 (výkr. č. F 3) a 1:2000 (výkr. č. F 3.1) vydaných Úradom geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky.

Podľa § 4 vyhlášky č. 4/93 je územie pamiatkovej zóny vymedzené nasledovne: Hranica prebieha vždy po vonkajšej línii identifikačného objektu, ktorý sleduje. Vonkajšie línie sa vždy vzťahujú k pozícii voči pamiatkovej zóne. Na severnej a južnej strane územia hranica pamiatkovej zóny kopíruje hranicu intravilánu obce. Na východnom a západnom okraji územia obce, v mieste prechodu cestnou komunikáciou, hranica tieto komunikácie kolmo pretína. Popis hranice bol spracovaný podľa mapových listov č. 4-1/24, 3-1/13, 4-1/32, 3-1/31 a č. 4-1/44 základnej mapy mierky 1:2 000 vydaných Úradom geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, ktoré sú doteraz jediným aktuálnym podkladom pre územie.

Upresnenie hranice pamiatkovej zóny, oproti vyhlásenej hranici pamiatkovej zóny (zmeny^{1) - 4)} rešpektujú požiadavku smerovania a vymedzenia hranice po hraniciach parciel tak, aby nedochádzalo k mylným výkladom trasovania mimo vymedzenej hranice.

Popis hranice :

Hranica PZ začína v severozápadnom (SZ) rohu parcely 57, odkiaľ prebieha po severných hraniciach parciel 59 a 61¹⁾, po Z hranici par. č.62 kolmo pretína cestu, pokračuje po SZ strane parcely 96/1, odtiaľ pokračuje po jej severnej hranici až po severný breh toku Torysy. Odtiaľ sa zatáča juhozápadným (JZ) smerom, kopírujúc breh Torysy po južných hraniciach parciel: 96/1, 96/2, 97, 487, 107, 109/2, 109/1 až k mostu, po ktorého východnom okraji (par. č. 466/1) pretína koryto Torysy (par. č. 474) pokračuje západným smerom na druhý breh Torysy k severnému rohu parcely 110. Po jej V a J hranici prechádza na JV hranicu parcely 111/1 až k južnému nárožiu stavby na nej postavenej. Odtiaľ pokračuje západným smerom po južných hraniciach parciel 112/2, 112/1, 118, 119, 122 a 123/3²⁾, kolmo pretína cestu, odtiaľ ide po južnej hranici parcely 466/1 (cesta) západným smerom až k SV rohu parcely 129, po východnej hranici ktorej pokračuje západným smerom s pokračovaním po severnej hranici par.128 na SV nároží ktorej pokračuje južným smerom s pokračovaním po J hraniciach parciel 128, 132, 135, 138 a 141 po západnom okraji ktorej prechádza na južnú hranicu parcely 149/1, aby po východnej hranici parcely 151 pokračovala západným smerom po hraniciach parciel 151 a 153 aby ďalej pokračovala západne po J okraji parciel 157, 158, 159, 161, 162, 165, 166, 170, 171, 174 a 173, pretína parcelu 474 (koryto Torysy), aby po jeho západnom brehu pokračovala západným smerom po južných okrajoch parciel 178, 179, 181,

182, 185, 188, 189, 192 a 193. Po západnej hranici parcely 193 a 194 pokračuje severným smerom s pokračovaním hranicou parcely 195, až k jej SZ rohu, kde pod pravým ulom sa zatača západným smerom, aby pokračovala po južnej hranici parcely 458/1 (cesta), až k SV rohu styku s parcelou 211, po jej východnej hrane a par. 210 pokračuje južným smerom, až k hranici parcely 475 (breh koryta Torysy). Hranica ďalej pokračuje západným smerom po južných hraniciach parciel 210, 213, 214, 219, 220, 223, 224, 227, 228 a 231 na južnej hranici parcely ktorej sa zatača severným smerom, až k styku s parcelou 458/1 (cesta), po južnom okraji ktorej pokračuje JZ smerom. Oproti SV rohu parcely 460/1 (komunikácia) kolmo pretína parcelu 475 (koryto Torysy) a pokračuje západným smerom po východnej hranici parcely 460/1 a 250, aby pokračovala po severnom brehu Torysy Z smerom po južných hraniciach parciel 250, 248, 247, 245 a 244 na JZ rohu ktorej kolmo pretína koryto Torysy, aby kopírovala V hranicu parcely 277 a pokračuje západným smerom po južných hraniciach parciel 276 a 282/1 na JZ rohu pokračuje severným smerom po jej západnej hranici, kolmo pretína parcelu 480/1 a 477 (v mieste zriadeného mostového telesa), pokračuje severným smerom po JZ hranici parcely 461 (cesty), aby po preťatí parcely 458/1 sa dostala na JZ roh parcely 286, z ktorého pokračovala východným smerom po severnej hranici parcely 458/1 (cesty), preťala parcelu 482 (koryto Torysy) a 459 (cesta do Torysiek), pokračuje po severnej hranici parcely 458/1 (cesta), až ku JV rohu parcely 304, pokračuje po západnom okraji parcely 303. Odtiaľ pokračuje na sever po západnej hranici parciel 305, 306, 307 a 310. V SV rohu parcely 310 sa stáča na juh po jej východnej hranici a po východnej hranici parcely 309 pokračuje východným smerom po severných hraniciach parciel 311, 315, 316, 321, 322, 323 a 324³⁾, keď z jej severného rohu pokračuje južným smerom až na SZ roh parcely 325 a ďalej pokračuje východným smerom po severných hraniciach parciel 326, 327, 334, 336, 337, 338, 339, 341/1, 348, 347/1, 358, 357, 360, 365 a 367, na SV nároží ktorej pokračuje južným smerom po jej východnej hranici, ďalej pokračuje po severnej hranici parciel 375, 376 a 377, aby na jej SV nároží sa opäť vrátila k SZ nárožiu parcely 386 a v nepravidelnom smere pokračovala východným smerom po severných hraniciach parciel 386, 390⁴⁾, 398, 399, 409, 411 a 412. Na J nároží parcely 412 pokračuje východným smerom po severnej hranici parcely 463, až k JZ nárožiu parcely 442/1, pokračuje po jej západnej a následne severnej hranici, pokračuje po severnej hranici parciel 443/1, 443/2 a 446 na SV rohu ktorej pokračuje severným smerom po hranici parcely 446 až na jej JV nárožie, keď ďalej v jej priamom pokračovaní kolmo pretína parcelu 474 (koryto Torysy), aby po jej južnom brehu pokračovala východným smerom po severných hraniciach parciel 451/2, 452, 453/4, 453/3, 454/3, 455, 456, 2 a 466/1, keď oproti JZ nárožiu parcely 3 kolmo pretína parcelu 517, aby pokračovala po západnej hranici parcely 3 a 5 severným smerom. Hranica ďalej pokračuje po severných hraniciach parciel 5, 12/1 a 15, ktorú kopíruje na východnej strane, aby pokračovala po severnej hranici parcely 14/1, západnej hranici parcely 21, sledovala S hranice parciel 34, 35, 37 a 51, pretína parcelu 470, po východnej hranici parcely 53 a 466/1 (cesta), prechádza k JZ nárožiu parcely 54/1, pokračuje po jej západnej hrane až k východnému bodu - SZ rohu parcely 57, kde končí.

Poznámky:

- 1) Vo Vyhláške č. 4/99 pretínala parcelu č. 61 a 62
- 2) Vo Vyhláške č. 4/99 pokračovala po vrstevnici parcely 123/2
- 3) Vo Vyhláške č. 4/99 pretínala parcely 324
- 4) Vo Vyhláške č. 4/99 pretínala parcelu č.39

● Parcelné vymedzenie hraníc ochranného pásma pamiatkového územia

Hranica vyhláseného ochranného pásma Pamiatkovej zóny Nižné Repaše je vyznačená na priloženej mape mierky 1:2000. Je tvorená hranicou intravilánu obce. Popis hranice bol spracovaný podľa jednotlivých mapových listov základnej mapy mierky 1:2000 vydaných Úradom geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky. Podľa § 4 vyššie uvedeného nariadenia je územie pamiatkovej rezervácie vymedzené nasledovne:

Ochranné pásmo Pamiatkovej zóny Nižné Repaše bolo vyhlásené dňa 30.11.1993 rovnako Vyhláškou Okresného úradu Spišská Nová Ves č.4/93. Hranica ochranného pásma PZ je popísaná v prílohe Vyhlášky, rovnako ako hranica PZ. Vyhlásené ochranné pásmo PZ je platné, i keď právne neúčinné, keďže vyhlásenie ochranného pásma nespadlo do jurisdikcie Okresného úradu.

Hranica ochranného pásma PZ začína na severozápadnom (SZ) rohu parcely 46, pokračuje južným smerom po severných hraniciach parciel 46, 47, 55, po západných hraniciach parciel 58, 57 a 61, kde sa zatáča, aby pokračovala východným smerom po južných hraniciach parciel 61, 62, 64, 66, 70, 71/1, 72/1, 73/1, 74, 75, 76, 77/1, 78, 78/2, 79, obchádza parcelu 82, 83, 84 a 85 po východnej hranici ktorej pokračuje južným smerom po J a JV hraniciach parciel 86, 81, 80/3 a 78/2, na JV nároží parcely 78 kolmo pretína parcelu 474 (koryto riečky Torysy), aby pokračovala západným smerom sledujúc jej južný breh, až k SV nárožiu parcely 87/1, pokračuje J smerom po V hraniciach parciel 87/1, 86, 87, 88, 89, ktorú obchádza, pokračuje na V hraniciach parciel č.91, 469/2 a 99, na JV nároží ktorej sa JZ smerom zatáča a pokračuje JZ smerom po V hraniciach parciel 99, 100, 101, 102, 105, 113, 114/2, 115, 119/2, 116, 120, 121/1, obchádza hranicu parcely 123/4, 124, 123/1, 130, 131, 136, 137, 140, 148, 153, 154, 157, 158, 159, 161, 162, 165, 166, 170, 171, 174, koso pretína parcelu 474 (koryto Torysy), aby pokračovala južným smerom po západnej hranici tejto parcely /breh potoka/ po V hraniciach parciel 178, 179, 181, 182, 185, 188, 189, 192, 193, 196, 197, 200, 207, 210, 213, 214, 219, 220, 223, 224, 227, 228, 231, 476, keď na JV nároží parcely 234/1 koso pretína parcelu 475 (koryto Torysy), aby pokračovala opäť JZ smerom po východných hraniciach parciel 238, kolmo prešla par. 478 (prítok Torysy), 239, 240, 241, opäť kolmo prešla par. 462 (prítok Torysy), 275, 276, 281/1 a 282/2. Pravouhlo obchádza hranicu parcely 283/2, aby na západnej strane intravilánu obce pokračovala v JZ nároží parcely 285 severným smerom po západných hraniciach parciel 285, 286, koso prešla parcelu 482 (koryto Torysy), po severnej hranici mostového telesa, kolmo prešla par. 459 (cestu), pokračovala po jej severnej hranici až k styku s hranicou par. 306, ktorou kolmo pokračuje severným smerom, pokračuje po JV hraniciach parciel 306, 307 a 310. Po severných hraniciach parciel 310 a 309 pokračuje severným smerom po západných hraniciach par. 311, 315, 316, 321, 322, 323, 324, 492/5, 492/4, 329, 330, 332,, 351, 352, 363, 364, 370, 379, 381, 380, 393, 395, 402, 403, 405, 424 (starý cintorín), 429, kolmo pretína par. 465 (cestu), 436/1, 438 (cintorín), kolmo pretína par. 473, par. č. 448/2, 448/1, 449, 7/1, 8, 17, 18, 38, 39, 42, 43 a 46, čím sa dostáva do východzieho bodu.

H. Grafická a fotografická dokumentácia skúmaného územia

Zoznam výkresov :

- 1 - Historická mapa z 2 .pol. 19. stor./1869/, reprodukováná 11.05.1943
- 1a - reprodukcia historickej mapy z 1. vojenského mapovania z r. 1769
- 1b - reprodukcia historickej mapy z 2. vojenského mapovania z r. 1821
- 1c - reprodukcia historickej mapy z 3. vojenského mapovania z r. 1876
- 1d - reprodukcia historickej mapy z 1. vojenského mapovania z r. 1769
- 2 - Výkres širších vzťahov M 1 : 50 000
- 3 - Výkres vymedzenia pamiatkového územia M 1 : 5 000
- 3a - Výkres vymedzenia pamiatkového územia a ochranného pásma M 1 : 2 000
- 4 - Výkres rozboru pamiatkových hodnôt a priestorov územia M 1 : 2 000
- 5 - Výkres zásad ochrany pamiatkového územia M 1 : 2000

Grafická dokumentácia :

1 - Historická mapa z 2. pol. 19. stor. /1869/, reprodukováná 11.05.1943

- s vyznačením parcelácie katastra obce
- s vyznačením pôdorysnej zástavby obce
 - červená farba – objekty murované
 - žltá farba – objekty drevené

2 - Výkres širších vzťahov M 1 : 50 000

- s vyznačením hranice okresu
- s vyznačením sídla

3 - Výkres vymedzenia pamiatkového územia M 1 : 5 000

- s vyznačením hranice pamiatkového územia

3a - Výkres vymedzenia pamiatkového územia a ochranného pásma M 1 : 2 000

- s vyznačením hranice pamiatkového územia
- s vyznačením hranice ochranného pásma pamiatkového územia

4 - Výkres rozboru pamiatkových hodnôt a priestorov pamiatkového územia

- s vyznačením hranice pamiatkového územia
- s vyznačením NKP
- s vyznačením objektov rešpektujúcimi pamiatkové hodnoty územia
- s vyznačením objektov nerešpektujúcimi pamiatkové hodnoty územia
- s vyznačením historickej zástavby
- s vyznačením nosných prvkov systému zelene
- s vyznačením významných pohľadov a pohľadových uhlov v interiéri PZ Nižné Repaše
- s vyznačením chránených pohľadových uhlov z interiéru na krajinný obraz

- s vyznačením čísel domov

5 - Výkres zásad ochrany pamiatkového územia M 1 : 2000

- s vyznačením hranice pamiatkového územia
- s vyznačením NKP
- s vyznačením objektov rešpektujúcimi pamiatkové hodnoty územia
- s vyznačením objektov nerešpektujúcimi pamiatkové hodnoty územia
- s vyznačením nosných prvkov systému zelene
- s vyznačením významných pohľadov a pohľadových uhlov v interiéri PZ Nižné Repaše
- s vyznačením chránených pohľadových uhlov z interiéru na krajinný obraz
- s vyznačením čísel domov
- s vyznačením rezervných plôch

Samostatná príloha: **Vyhláška Okresného úradu Spišská Nová Ves č.4/93s prílohami.**

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD PREŠOV
Hlavná 115, 080 01 Prešov

Pamiatková zóna Nižné Repaše
zásady ochrany pamiatkového územia
rok 2011

Krajský pamiatkový úrad Prešov v súlade s § 11 odsek 2 písmeno b) a § 29 zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov vydáva záväzný odborný-metodický podklad „Pamiatková zóna Nižné Repaše - zásady ochrany pamiatkového územia, rok 2011.“

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatkovej zóny Nižné Repaše, spracované Krajským pamiatkovým úradom Prešov v roku 2011, sú dokumentom na vykonávanie základnej ochrany pamiatkového územia predstavujúcej súhrn činností a opatrení, ktorými sa zabezpečuje zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb, areálov alebo urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia. Zásady sú súčasťou územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovávanie územnoplánovacej dokumentácie.

**„Pamiatková zóna Nižné Repaše - zásady ochrany pamiatkového územia, rok 2011“
platia od 1.12.2011.**

V Prešove 28.11.2011

PhDr. Mária Poláková
riaditeľka
Krajského pamiatkového úradu Prešov